

Cena 1'50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsako soboto
Večja letna 36 din, polletno 18 din, četrtletno 9 din, za inozemstvo letno 60 din
Rekopisi se ne vračajo - Pošt.šek. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Ljudje zahtevajo svobodo,
svoboda zahteva ljudi.

Jovan Jovanović Zmaj.

EN MESEC IN POL

nas še loči od volitev in že se je začela volilna borba, ki po svoji ogorčenosti in silovitosti niti malo ne zaostaja za volilnimi borbami tako zvane strankarske dobe našega parlamentarnega življenja, čeprav se po obliki od njih deloma loči. Razlika med današnjo in takratno volilno borbo je le v tem, da danes nimamo več 14 strank in stranic, ampak le dve skupini, od katerih je ena bolj v obrambni, dočim druga ostro in bojevito napada. Nekateri listi prinašajo cele strani političnih preteklosti tega ali onega političnega nasprotnika ter poročila o sejah, ki jih sploh ni bilo, oziroma pri katerih je bila navzoča le »peščica zaslepljenih pristašev«, ali pa »množice navdušenih somišljenikov«. In ti ljudje so ali ostro kritizirali izdajstvo glavnega odbora ali pa so se solidarizirali z »modro politiko svojih velikih voditeljev«. Človek, ki bi vse to od zunaj opazoval, se gotovo ne bi mogel ubraniti vtisa neke malenkostne klavnosti, v katero je zabredlo naše politično življenje v času, ko se strankarstvo ni moglo javno in odkrito uveljaviti.

Toda vse to politično prerekanje ima tudi eno dobro stran: poučilo je vsakogar, ki se je morda še na tihem bavil z misljo, da se dajo stranke kar tako z dekretom odpraviti, o nemožnosti takih teorij. Jasno je, da je kljub poizkusom raznih vlad od Živkovičeve naprej ostalo razpoloženje naroda enako in da se narod še danes loči po svojih usmeritvah kakor pred leti, kajti politično življenje naroda in stranke je bolj žilavo, kakor bi si morda kdo predstavljal ali želel.

Izredne politične prilike, v katerih živimo, posebno pa zunanje-politični dogodki, so dali našemu političnemu boju posebno obeležje, saj se vrši volilna borba v veliki meri pod zunanje-političnimi gesli ter se ena kakor druga skupina sklicuje na razvoj dogodkov v tujini, posebno na Češkoslovaškem. Ti dogodki so potrdili vsaki skupini nekaj: enim zunanje-politično, drugim pa notranje-politično koncepcijo in tako skušata obe skupini svetovno-politični razvoj kar najbolje izrabiti in iz tega razvoja kovati svoj politični kapital.

Še nekaj je značilno za sedanji boj: združitev najbolj raznolikih političnih struj, ki se pod običajnimi pogoji nikoli ne bi znašle v isti fronti. Na obeh krajih so najbolj navdušeni borci, pa tudi nasprotniki narodne in državne edinosti — pojav, ki bi bil v kakih drugih državah nemogoč, ker tam volilna taktika radi drugačnih volilnih zakonov ni tako važna kakor pri nas.

Ta volilna taktika je tudi vzrok, da je morala marsikatera skupina omiliti ali celo izpomeniti svoje politične smernice, ki so se zdele še pred leti trdna osnova, na kateri je stala stavba njihove politike in njihovega pogleda na življenje. Če na primer čitamo »Jutro« ali »Slovenca« kakih pet ali šest let nazaj, bi vsaj, kar se tiče notranje-politične usmeritve, oba naša vodilna dnevnikarja komaj spoznali, ali pa bi ju začeli morda celo zamenjavati. Tako primerjava bi bila tem bolj zabavna, čim dalje nazaj bi listali in primerjali oba dnevnikarja.

Vse te izpmembe pri usmeritvah naših strank pa — tako se vsaj zdi — niso imele skoro nikakega vpliva. Ostalo je kakor doslej še vedno nekako ob strani in v ozadju in nihče ne more presoditi, kakšno je njegovo pravo, nepotvorjeno mnenje o tistih, ki so se vedno radi nanj sklicevali in se proglašali kot edini glasniki njegove volje in njegovih želja.

Upamo, da nam bo 11. december prinesel, kar se tega tiče, dovolj jasnosti. Voditelji obeh skupin, skupine »zadovoljnih« in skupine »nezadovoljnih«, ki si bosta stali pri volitvah nasproti, so se večkrat izjavili, da bodo pomenile volitve plebiscit za dosedanje upravljanje naše države, ali za izpmembo tega upravljanja. Naj bi ta plebiscit našemu narodu ne prinesel novih razočaranj, ampak srečo in zadovoljstvo. jad.

Med in mleko se bosta cedila po deželi

Živimo v času, ki se sedaj na splošno imenuje predvolilna doba. Vsepovsod se opaža velika živahnost: na ulici in po vseh javnih lokalih. Ljudje na vse načine komentirajo o nastali situaciji in ugibajo, kdo bo kandidiral in komu bodo izrazili svoje zaupanje s tem, da mu bodo dali svoj glas. Razpravljajo celo o tem, če bi bila umestna abstinenca.

Iz kraja v kraj pa že romajo razni »politični romarji« in vršijo zelo koristno delo v narodov dobrobit: volilno agitacijo. To so tisti romarji, ki bi radi dobili volilne glasove, da bi lahko postali zastopniki ljudstva, t. j. narodni poslanci. Veliko jih je, ki imajo že davno, davno željo postati narodni poslanci, ter tako po svojih močeh prispevati največ, vsak na svoj način, za narodov blagor. Zato sedaj kar tekmujejo med seboj, kdo bo storil več koristnega, ali sedaj vsaj zaenkrat obljubil. Od vsakega slišiš, da se bo zavezal za kričeče potrebe svojega kraja in ljudstvu nudijo različne obljube: tu bo zrastel nov most, regulirala se bo struga tega ali onega potoka, popraviti je treba ceste, šola je v slabem stanju in je potrebna temeljite remedure, brezposelnost je treba odpraviti itd. Vse to hočejo ti ljudje zahtevati in doseči v parlamentu. Naštevajo še druge kričeče potrebe in

slikajo narodu, kako bo lepo življenje, če postanejo oni narodovi zastopniki. Vsega bo dovolj. Po deželi se bosta pričela spet cediti med in mleko.

To je vse lepo in prav. Narodu se da vse naslikati in obljubiti. Ne pomislijo pa ti gospodje kandidati, da obljube terjajo dejanj. Narod je že zdavnaj sit obljub, narod terja dejanj, dejanj, ki bodo služila koristim splošnosti ljudstva, ne pa mogoče osebnim koristim narodovega zastopnika ali pa politični skupini, kateri on pripada. Narod bo dal in izkazal svoje zaupanje tistemu kandidatu, katerega bo on sam postavil, ne pa tistim, ki ga postavi kaka skupina za zelenimi mizami.

Narodov zastopnik pa mora biti vreden izkazanega mu zaupanja. Za vse delo, katerega bo vršil, mora biti narodu odgovoren. Ne pa tako, kot se je delalo do sedaj. Čim so volitve minile, so kar čez noč izginili vsi ti »zastopniki«. Narod pa je ostal spet sam in razočaran s polnim naročjem obljub brez deganj, brez kruha, ki so mu ga prej obljubljali razni politični špekulanti. Tega mora biti enkrat za vselej konec in tega naj se zavedajo bodoči narodni zastopniki, da se bo od njih v bodoče veliko zahtevalo.

Dičvanov.

Učimo se iz svojih napak!

O kmetijski krizi se je vsepovsod že mnogo govorilo in se še danes mnogo govori. Le mi kmetje smo bili tihi, zarili smo se v svojo zemljo in v svoje domove, stiskali smo zemljo z vso silo, da bi nam dala kar največ iz sebe in nas obvarovala vsaj pred najhujšim.

Povsod se govori in piše, da je kmetov v naši državi največ; zato je tem bolj čudno, da kljub svoji številnosti nima tistih pravic, ki mu pripadajo, pač pa imajo tisti, ki nas izkoriščajo vse pravice.

Včasih so se vse stranke in vsi tisti, ki hočejo biti voditelji našega naroda, brigali za kmeta in delavca, seveda le v času volilnega boja, ko so bile v škripcih za glasove. Tedaj so bile vse stranke najboljše in so materinsko skrbele za kmeta in delavca, ko pa je bil na volišču oddan zadnji glas, so na vse svoje lepe obljube pozabile, po volitvah jim kmet in delavec že nista pomenila ničesar več. Te žalostne izkušnje, da nas namreč vsak vidi le tedaj, ko nas potrebuje, nas še niso iz-

učile, da bi začeli hoditi po svoji, po novi poti.

Do danes se vse te slabe stvari niso nič izpremenile, zopet govorijo o tem, kako delajo za nas kmete in delavce, mi pa bomo ostali v gospodarstvu tam, kjer smo bili, med tem, ko se naši reševalci tiščijo po raznih pisarnah in delniških družbah. Ti ljudje dobro vedo: čim slabše se godi kmetu in delavcu, tem bolje gre njim, ker dobijo vse, kar potrebujejo od kmeta in delavca bolj poceni.

Zopet smo pred volitvami in zopet bodo poskušali nas hvaliti in farbat, toda mi moramo biti sedaj bolj opretni, kakor smo bili preje, trezno moramo preudariti in pogledati nazaj v zgodovino našega političnega boja, da bomo vedeli, komu bomo zaupali svoje glasove.

Zato pa proč s tistimi, ki bodo veliko govorili, dejanj pa nam ne bodo pokazali nobenih.

Miha Veršec, Bizeljsko.

Križev pot Velike Britanije

Zunanja politika Velike Britanije je v zadnjem času doživela toliko neuspehov, da se je vera v nepremagljivo silo svetovnega imperija že zelo omajala. Kakor da se hoče kos za kosom od te ponosne stavbe, ki je bila postavljena za stoletja, odkrušiti. Doslej je znala Velika Britanija vsak svoj neuspeh z diplomatskimi akcijami tako sijajno kriti, da je postalo prislovično: Velika Britanija sicer izgublja bitke, a zmaga v vojnah. Toda prav v zadnjih tednih postajajo angleški neuspehi vedno očitnejši in vedno bolj kažejo šibke točke britskega imperija.

Egipt, Indija s svojim nacionalnim gibanjem, Irska, Abesinija, Španija, Palestina, Monakovski sporazum in padec Kantona, vse to so postaje križevega pota, ki morda še davno ni končan.

Ce se ozremo samo na tiste postaje, ki so

nam še iz zadnjih mesecev v spominu, spoznamo, da je med njimi neprekinjena vzročna zveza in da si sledijo z neko naravnost železno zakonitostjo. Šibkost, ki jo je pokazala Velika Britanija v varovanju svojih interesov, ko so Italijani zavzemali Abesinijo, je omogočila Italiji in Nemčiji, da s podpiranjem palestinskega upora poizkusi uresničiti svoje politične cilje v Španiji. Tudi tu bi se jim Velika Britanija umaknila brez diplomatskega boja za ceno nekaterih industrijskih koncesij, da se niso sami Španci temu barantanju za lastno zemljo postavili po robu.

Potem pride Monakovo. Še danes trdijo nekateri, da monakovski sporazum za Angleže ne pomenja ničesar drugega, kakor prenositev male države, v kateri niso imeli posebnih interesov, močnejšemu nasprotniku.

Toda temu ni tako. Danes je jasno, da v Monakovem ni šlo zgolj za Češkoslovaško, nego za večje stvari, za tiste velike stvari, o katerih je Chamberlain izjavil, da bi bile

Novi p. n. naslovniki, ki prejmejo list na ogled, naj ga izvolijo takoj naročiti - zadostuje dopisnica - ali vrniti!

vredne, da se Anglija za nje bori: namreč za ravnotežje, za prevlado v Evropi. Dolga leta je bilo najvišje načelo angleške zunanje politike, da ne pripusti nobeni državi v Evropi do prevelike moči na škodo drugih držav. To načelo, radi katerega je Velika Britanija stopila v svetovno vojno, se je v Monakovem prvič očitno prekršilo.

Še ena postaja od britanskega križevega pota nam preostaja: Kanton. Japonska zasedba Kantona predstavlja za Kitajce gotovo strašen udarec, ki bo postavil njihovo požrtvovalnost in njihov patriotizem pred težko preizkušnjo, saj se začnajo s to zasedbo tudi velike tržave z dobavo orožja. Dejstvo, da je zbežalo iz Kantona šest sedmin prebivalstva (polovico toliko kolikor je nas vseh Slovencev), kaže, da se kitajski narod z napadalci ne bo tako naglo sprijaznil. Toda padec Kantona ima še drugo, prav tako važno stran: okrnitev angleških in francoskih interesov v Hongkongu in francoskih Indokinii. Prav gotovo je, da bi si Japonci nikoli ne upali zavzeti Kantona, če jih ne bi opogumil Hitlerjev uspeh v Monakovem.

Vse to so težke rane, na katerih boleha britanski imperij, toda smrtne seveda še davno niso, kakor jih je hotel še pred nedavnim označiti del evropskega tiska, kajti Velika Britanija ima proti njim izborno zdravilo: politiko nepopustljive in trdne obrambe, saj je doživela Velika Britanija vse te neuspehe še brez vsakega boja. Vedno večja propaganda, ki se vrši za uvedbo splošne vojaške dolžnosti, pospešeno oboroževanje ter besede nekaterih angleških politikov, ki so spoznali nevarnost, v katerem se država nahaja, so znaki, da se bo morda angleška zunanja politika že v dozdrednem času izpremenila. Ob vrašljanju kolonij se bo morda že prav kmalu pokazalo, katero pot namerava hoditi Velika Britanija.

Vsa ta vprašanja se ne tičejo zgolj Angležev in njihovih nasprotnikov, ampak skoro vseh narodnosti sveta, kajti koristi Velike Britanije se, kakor kaže kitajski in češkoslovaški primer, zapleteno prepletajo z življenjskimi vprašanji drugih narodov. jad.

Narodne manjšine v Evropi

Že pred desetimi leti je izdal znani češki statistik Jan Auerhan knjigo, v kateri obravnava številčno stanje narodnih manjšin v poedinih evropskih državah. Po njegovih podatkih je Portugalska edina država v Evropi, ki ne pozna narodno-jezikovnih manjšin.

Manj kakor 5 odst. vsega prebivalstva štejejo narodne manjšine samo v petih državah. To so Švedska (Finci, Laponci); Danska (Nemci, prebivalci otokov Farø); Italija (Slovenci, Hrvati, Nemci, Francozi, Albanci, Grki, Katalonci); Nemčija (Poljaki, lužiški Srbi, Litvanci, Danci, Čehi, Holandci, Madžari in 120.000 Slovencev in Hrvatov); Anglija (Kelti, ki govorijo irski in škotski jezik).

Več manjšin, ali še vedno manj od 10 odstotkov vsega prebivalstva ima Albanija, Francija in Estonija.

40 odst. manjšin imata Romunija in Poljska.

Nad 50 odst. manjšin ima Turčija. V Belgiji in Švici pa nima nobena narodnost pretežne večine.

Po Auerhanu štejejo narodne manjšine v Evropi okoli 60 milijonov, to je 15 odstotkov prebivalstva tistih držav, v katerih živijo te manjšine.

Iz vsebine:

Naša kmečka zbornica
Kaj je z mariborsko radiooddajno postajo?
Okou akademije znanosti in umetnosti
Zunanje-politični in notranje-politični pregledi

SIRITE „EDINOST“

7 dni domačih vesti

* **Nj. Vel. kraljica** je obolela in mora radi napada, ki je nastal iz obolenja žolča, nekaj dni počivati.

* **Umrlega kneza Arsena** so v nedeljo prepeljali v domovino in svečano pokopali v grobnici na Oplencu. Po vsej državi so bile maše zadušnice in na dvoru imajo globo žalovanje.

* **Kipar Ivan Meštrović** je izjavil, da so vse vesti o njegovi kandidaturi neresnične.

* **Dr. Ante Trumbić**, bivši minister in prvak Združene opozicije, je hudo obolev in zato najbrž ne bo kandidiral.

* **Zagrebski in ljubljanski konzul dr. Freund und dr. Bernhard** sta prišla v soboto v Maribor in obiskala predstavnike oblasti.

* **Bivši predsednik vlade Bogoljub Jevtić** bo kandidiral na listi dr. Mačka v Sarajevu. Hrvatska kmetijska stranka bo postavila tam seveda tudi svojega lastnega kandidata.

* **Univerzitetni profesor dr. Mihajlo Rostohar**, ki predava na univerzi v Brnu, se je mudil nekaj časa med nami.

* **Dimitrije Ljotić**, vodja gibanja »Zbor«, je bil v četrtek radi prepovedanega zborovanja aretiran.

* **Priprave za volitve** so že v polnem teku. Vršijo se konference in sestanki, na katerih se volijo, ali pa tudi določajo volilni kandidati. Zdi se, da bodo ostale vendarle samo tri liste: lista JRZ s predsednikom vlade dr. Stojadinovićem na čelu, lista združene opozicije s socialisti in JNS ter s krščanskimi socialisti in delom bivše SLS s predstavnikom dr. Mačkom ter tretja Ljotičeva lista, ali lista gibanja »Zbor«. Glavni boj se bo bil med prvima dvema listama. Ugibanja in želje, da bi tudi bivši minister dr. Maksimović z bivšim ministrskim predsednikom Uzunovićem in drugimi člani JNS, ki se ne strinjajo z volilnim sodelovanjem na listi dr. Mačka, postavili svojo listo, so se, kakor vse kaže, izjalovile. Člani JNS, ki se radi svojega neizprosnega unitarizma niso mogli odločiti, da podprejo listo Združene opozicije, se bodo bržčas opredelili na listo JRZ, ki še najbolj odgovarja njihovi ideologiji.

* **Za »Pohorski dan«** v Mariboru, ki se bo vršil 30. t. m., vlada že sedaj veliko zanimanje. Vršile se bodo drvarske tekme in veliko prireditev, ki jih Mariborčani še niso videli. Izšel bo tudi pešter »Pohorski liste«.

* **31. oktober 1918.** predstavlja v zgodovini Jugoslavije pomemben datum, saj je to rojstni dan jugoslovanske vojne mornarice. Tedaj se je končalo avstrijsko gospodstvo nad našim Jadranom, in stare črno-žolte zastave so se za vedno morale umakniti našim novim jugoslovanskim. Jugoslovanska vojna mornarica si je upravičeno izbrala ta dan kot dan svoje krstne slave in ne-le po vsem našem morju, ampak tudi po vsej naši državi se ta dan spominjamo tedanjih zgodovinskih dogodkov. V Mariboru bo že v soboto ob 19. uri slavnostna seja vseh združen. odborov JS v lovski sobi hotela »Orel«, nakar bo sledil v spodnji dvorani družabni večer. V nedeljo, 30. oktobra pa bo v sokolski (Union) dvorani slavnostna akademija, na kateri sodelujejo vse mariborske organizacije PJS. Razvili bodo tudi dve zastavi, ki jima bosta kumovali ga. Angela dr. Juvanova in ga. Stokova.

* **625 volišč bo v Dravski banovini.** To je precej več kakor pri zadnjih volitvah, ker je državni odbor za volitve odločil, da na nobenem volišču ne sme biti več kakor 1000 volilcev.

* **V Zagrebu bodo zidali palačo** Oficirskega doma, ki bo stala 7 milijonov dinarjev.

* **Kongres Zveze planinskih društev** je bil v Beogradu. Zveza šteje 29.845 članov, od tega jih je v Slovenskem planinskem društvu včlanjenih 10.445. Za predsednika je bil izvoljen dr. Fr. Tomišek.

* **Razstava »Tri leta dela vlade dr. Milana Stojadinovića«** je zdaj predstavljena iz Novega Sada v Banja Luku.

* **Trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Nemčijo** je sklenjen. Pogajanja, ki so se pričela, ko je bil nemški gospodarski minister Funk v Beogradu, so zaključena. Poleg drugega so se zedinili, da se prepreči kolebanje nemške klirinške čekovne marke ter da se marka ustali na 14.30—14.70 din.

* **Jugoslovanski poslanik v Varšavi** Aleksander Vukčević je izročil predsedniku poljske republike svoja poverljiva pisma.

* **Na dan vseh svetnikov** se ob pol 11. uri zberejo na pobeškem pokopališču narodne organizacije, da počastijo spomin vojnih žrtev in borcev za svobodo.

Kdo da več?

Zadnji dnevi so znova vznemirili evropsko politično ozračje. Ko se je že zdelo, da je

vprašanje češkoslovaških dokončnih mej že tik pred rešitvijo; saj je Češkoslovaška že dovolj žrtvovala za mir, ter da bo razen nekaterih obmejnih krajev z madžarsko večino, ki bodo brez plebiscita pripadli Nemčiji, Češkoslovaška obdržala vsaj tisto ozemlje, na katerem strnjeno prebivajo Slovaki in Podkarpatorusi, so se vsa prizadevanja Češkoslovaške, da bi se sporna vprašanja rešila med obema prizadetima državama, razbila na madžarski nepopustljivosti, ki dokazuje, da se Madžari zanašajo na

aktivno pomoč Italije,

ki je madžarsko-poljska prizadevanja po skupni meji že mnogokrat sicer neoficialno podprla. Kakšne koristi si Italija obeta od podpiranja teh stremeljenj, za sedaj še ni mogoče predvidevati, gotovo pa je, da se ta načrt vsaj deloma loči od

načrta Nemčije,

ki hoče ohraniti Podkarpatsko Rusijo Češkoslovaški. Morda presoja to vprašanje iz vidika morebitne ekspanzije proti vzhodu, pri čemer bi ji prijateljsko podrejena Češkoslovaška tvorila boljše izhodišče, kakor Madžarska, ki si je še vedno ohranila več samostojnosti kakor Češkoslovaška, ki je vso svojo zunanjo in notranjo politiko sousmerila s politiko Nemčije.

Pri tej borbi za svojo zemljo ima Češkoslovaška le eno zaveznico, s katero bi mogla v danem primeru računati:

Kitajska krvavi

»Japonski vojaški pohod na Kitajsko, je podoben Napoleonovemu vojaškemu pohodu nad Moskvo leta 1812. Tudi, če prodrejo še tako globoko v deželo, tudi če zasedejo še več provinc — vedno ostane tu še razsežna in pomembna zemlja, ki je nepremagljiva in polna sovraštva do Japoncev. — (»Deutsche Wehr«, dec. 1937.)

Odstavek, ki smo ga postavili na čelo našega sestavka je tem bolj zanimiv, ker uradnemu glasilu nemške vojske pač nihče ne more očitati kake pristranosti in prevelike naklonjenosti do Kitajcev, čeprav bi ta odstavek danes po Anshlusu Avstrije in Sudetov ter po monakovskem sporazumu iz taktičnih razlogov najbrž v Nemčiji ne zagledal belega dne.

Kmalu bo že eno leto in pol, odkar so nastali v Pekingu prvi japonsko-kitajski spopadi in od tedaj prodira japonska vojska kljub junaškemu odporu Kitajcev vedno globlje in globlje v notranjost, bombardira s svojimi aeroplani mesta in vasi, jemlje kos za kosom kitajske zemlje ter osvaja eno kitajsko mesto za drugim. In vendar je še danes, po skoro enainpetletni borbi več kakor za eno tretjino celotne evropske površine nezavzete in več kakor za dve tretjini evropskega prebivalstva izven območja japonskega vpliva in japonskih bomb. Japonska je vložila v to vojno že milijarde, toda njeni uspehi so praktično samo prestižnega značaja, saj je znano, da napredujejo japonske čete samo po prometnih žilah, po železnicah in rekah, v osrčje Kitajske pa že zaradi pomanjkanja cest in železnic ne more prodreti. Na ozemlju, ki so ga Japonci zavzeli že takoj v začetku svojega pohoda ali celo pred šestimi leti, ko so si podvrgli Mandžurijo in Džehol, pa se borijo oddelki upornikov-partizanov, ki so, kakor poročajo poročila, izborno oboroženi in imajo pred Japonci še to prednost, da poznajo zemljo, na kateri se boj vrši. Nekateri poročevalci cenijo njih število na četrto milijona mož.

Japonci zatrjujejo, da se ne borijo proti Kitajcem, ampak le proti kitajski vladi, ki jo predstavlja maršal Čankajšek. Ta vlada je komunistična, zatrjujejo po preizkušeni evropskih receptih, in opravljajo Japonci s svojim bojevanjem na kitajskih tleh ter z bombardiranjem kitajskih mest prav za prav uslugo celotni civilizaciji, vse mu človeštvu, posebno pa kitajskemu narodu.

Kako sodi kitajski narod o tej japonski ljudomilosti, kažejo ogromne množice, ki zapuščajo kitajska mesta, preden vkorakajo Japonci (sedaj jih je samo iz Kantona in Hankaua en milijon in pol). Zdi se, da ti ljudje raje živijo v nomanjkanju in bedi begunstva, kakor da bi hoteli uživati pod japonskim vrstvom vse velike pridobitve civilizacije. Jasno je, da bi kitajski odpor, saj sami Japonci priznavajo, da se upira ves narod, tudi na kakem odstopu Čankajška ne prenehal.

Romunijo,

katero življenjski interes je skupna meja s Češkoslovaško, s katero je v živahnih trgovskih stikih in iz katere uvaža prepotrebno orožje, ne glede na to, da ji je Češkoslovaška po svojem položaju zaveznica proti revizionističnim težnjam Madžarske.

Razumljivo je torej, da hoče Češkoslovaška pritegniti Romunijo k sodelovanju pri razmejitvah z isto upravičenostjo, kakor hoče Madžarska, ki Romunijo odločno odklanja, češ, da ni velesila, in odločati imajo samo velesile, pritegniti Poljsko.

Odločili pa ne bosta niti Češkoslovaška ali Madžarska, ampak

koristi evropskih velesil,

ki si, kakor vse kaže, niso čisto edine, čeprav ni nobenega upanja, da bi tako nezatno nesoglasje povzročilo kak resnejši nesporazum med njimi, saj ga bodo znali za ceno kakega drugega naroda med seboj porjavati in je nemški zunanji minister že odpotoval v Rim, da tam posreduje. Kot ilustracijo, ki pa pri tej pogajanjih ne bo igrala nikake vloge, nam je treba še označiti

razpoloženje prebivalcev samih,

ki jih seveda ne bodo po monakovskih načelih mnogo vpraševali. V Užhorodu in v drugih mestih Podkarpatske Rusije se vršijo v zadnjem času navdušene manifestacije za češkoslovaško-ukrajinsko skupnost in je moral ukrajinski ministrski predsednik Brody odstopiti, ker je proti Madžarom preveč popuščal. Na njegovo mesto je stopil monsignor Vološin.

□ **Tudi Slovaki na Madžarskem** zahtevajo svoje pravice. Narodni svet madžarske narodne manjšine, ki predstavlja 300.000 Slovakov, je poslal madžarski vladi spomenico, v kateri zahteva iste pravice, kakor jih imajo Madžari na Češkoslovaškem. Menda brezuspešno, ker teh Slovakov uradno sploh ni.

□ **Združene države ameriške** bodo, če gre vera poročilom, zaščitile položaj Zidov v Palestini, če Velika Britanija ne bo znala narediti reda. V Ameriki so prepričani, da je treba obljube, ki so jih dali Zidom, da bi podprli antanto, držati in jim dovoliti svobodno vseljevanje.

□ **Roosevelt** je govoril v radiu. Označil je vodilne ideje svoje zunanje politike. Dejal je, da si vse človeštvo želi miru, ki ga pa ne more biti, če zamenja vlado pravice vlada nasilja. Politične izpremembe se smejo vršiti samo mirnim potom in ob popolnem spoštovanju pogodb.

□ **Dr. Tuča**, ki je bil pred 10 leti radi veleizdaje obsojen na 15 let ječe, je bil izpuščen.

□ **Iz Španije** poročajo, da so republikanske čete osvojile vse, kar so frankovci v zadnjih dneh zavzeli.

□ **Pri francoskih nadomestnih volitvah** v senat so desničarske stranke precej napredovale. Volilni zakon predvideva precejšnje podpiranje malih kmetijskih okrajev, saj ima Pariz s 4 milijoni prebivalcev prav za prav le 24 krat toliko mandatov kakor vsaka občina, pa če bi imela le 200 prebivalcev. Te volitve pač ne kažejo razpoloženja francoskih delavcev.

□ **Agencija Stefani**, ki je o vseh dogodkih posebno v Rusiji sijajno poučena, je prinesla poročilo, da so Stalina ubili. Vesti, ki so jih tudi nekateri jugoslovanski listi ponatisnili, so se izkazale kot neresnične.

7 dni po svetu

□ **Angleški konservativni dnevnik »Times«** je bil v tem tednu že štirikrat v Nemčiji zaplenjen.

□ **V pravdi**, ki teče proti nemškim vojunom v Newyorku, je vzbudilo precejšnjo pozornost izginotje enega izmed glavnih aktov proti obtožencu Rumrichu. Akt se je na skrivnosten način zopet pojavil.

□ **Na kongresu radikalno socialistične stranke** v Marseillu je vzbudil poleg govora trgovskega ministra, ki se je zavzemal za nova pota v francoski trgovinski politiki, govor predsednika stranke in ministrskega predsednika Daladiera, ki je zagovarjal svojo zunanjo politiko pod geslom obdržanje starih in pridobivanje novih prijateljev.

□ **Tanganika liga**, v kateri so vsi južni Afrikanci, ki se ne marajo vrniti pod nemško oblast, ampak hočejo ostati angleški podaniki, je poslala v Anglijo več protestov proti vrnitvi nemških kolonij.

□ **Turški predsednik Kemal paša Atatürk**, o katerem smo poročali, da je le malo upanja na ozdravljenje, si je opomogel in je, kakor pravijo poročila, že izven nevarnosti. To je sedaj že drugi ali tretjič, ko je Atatürk presenetil svoje zdravnike s svojo trdoživostjo.

□ **Vlada Velike Britanije** je na svoji zadnji seji že načela vprašanje nemških kolonij. Južnoafriški vojni minister Pirrow je že na poti v Evropo. Ustavil se je v Lisaboni, kjer se je razgovarjal z raznimi politiki.

□ **V Klajpedi** je tamkajšnja nemška manjšina ponovno zahtevala popolno avtonomijo. Zdi se, da se bo vse skupaj tudi tu tako razvilo, kakor na Češkoslovaškem.

□ **Na Dunaju bo**, tako pišejo listi, verouk na srednjih šolah neobvezen ter se bo kakor ostali neobvezni predmeti počel v popoldanskih urah. S to odločbo nastaja zanimivo vprašanje, ali jo bodo tudi ostale države, ki so v prijateljskih odnosih z Nemčijo, posnemale.

□ **Bivši francoski veleposlanik v Berlinu Francois Poncet** je dobil za svoje izredne zasluge za Nemčijo od zunanjega ministra Nemčije Ribbentropa najvišje nemško odlikovanje, ki ga doslej še ni dobil noben Francoz.

□ **»Osservatore Romano«**, uradni list Vatikana, z vso ostroščjo še nadalje napada cerkveno politiko nacionalnega socializma, ki razlašča cerkvene in samostanske posesti v Avstriji ter ukinja verske šole.

□ **Zunanji minister Velike Britanije lord Halifax** in bivši minister Lloyd George sta imela skoro istočasno govor v radiu. Prvi je zagovarjal Chamberlainovo politiko ter poudarjal potrebo prijateljskega sodelovanja z vsemi velesilami, drugi pa je Chamberlainovo popuščanje obsodil.

□ **Japonci** so zavzeli kitajski mesti Kanton in Hankau. Vlada je izjavila, da hoče prisiliti Čankajška k odstopu. Doslej še ni znano, ali se jim bo Čankajšek udal.

□ **Vojvoda Kentski**, brat angleškega kralja, je imenovan za guvernerja Avstralije. Po mnenju listov pomenja to, da je Velika Britanija še vedno trdna in edina.

□ **V Pragi** so imeli velike demonstracije proti Zidom. Nemci so za to Čehi zelo pohvalili.

Britanski konjeniški vod straži železnico v Jeruzalemu pred arabskimi vstaji, ki pa imajo kljub svoji maloštevilnosti prednost pred tujimi vojniki, ker dobro poznajo ozemlje, v katerem se dnevno vršijo borbe.

Tedensko zrcalo

Vprašanje radiorevijam

»N. S.-Funk«, tednik za radiofonijo, ki izhaja v Berlinu, je v času češkoslovaške krize prinesel mesto programa češkoslovaških postaj to-le notice:

»Ker se je češko razbojniško ljudstvo z umori brezpravnih mož, žena in otrok same izločilo iz kroga kulturnih narodov, ne nameravamo prinašati njegovih radio-programov.«

Ta notica sama pač ne bi bila vredna, da jo še danes objavljamo, saj smo v tistih časih, ko Čehi še niso bili tako kulturni, da bi spoznali blagodati zveze z Nemčijo, brali še vse drugačne stvari, zanimaja nas le, ali stojijo tudi naše tri radiorevijam na istem stališču, da jim še sedaj ni bilo mogoče pravočasno dobiti češkoslovaških programov.

„Slovenski delavec“ o vseslovanstvu in dr. Benešu

V zadnji številki »Slovenskega delavca« beremo nekaj zanimivih zunanepolitičnih opazk, ki so vredne, da se ohranijo še poznim rodovom. Navajamo le nekaj mest:

»Vseslovanstvo je torej nekakšen slovaški rasizem...« — Posebno vzpodbudno je sledeče mesto:

»Glavni pobornik tega neslovaškega vseslovanstva je bil bivši predsednik češkoslovaške republike dr. E. Beneš, ki je svoje vodilne politične smernice že objavil leta 1927. Iz češkega naroda so torej na stali glavni poborniki za vseslovaško gibanje, ki je sedaj doživelo katastrofalni polom in mora češki narod za to plačati drag račun, med tem ko se prvoborniki vseslovanstva sprehajajo po Švici in marksiisti stavlajo predloge za Nobelovo mirovno nagrado.«

Na zadnji strani v zunanepolitičnem pregledu označuje dr. Beneš še lepše:

»Češke svobodomiselnice (framazonke) lože se sklenile, da se prostovoljno razidejo. Vodilni framazoni se namreč boje, da ne bi bili zaradi neuspehov svojega delovanja poklicani na odgovor. Eden od vodilnih framazonov, t. j. bivši predsednik republike, dr. Beneš, se je odgovornosti, kakor znano, že izognil s tem, da je z vsem svojim premoženjem odšel v Švico.«

Ali ni to naravnost siljano povedano? Posebno mesto o premoženju pričča o visoki moralni tega odličnega lista. Samo nekaj smo še pogrneli: Ali ni bil dr. Beneš tudi Žid? Kako lepo bi bilo, če bi se »Slovenski delavec« tudi v tej točki strinjal s svojimi informatorji in gospodarji!

Vesti, da bi bil dr. Beneš odstopoval v Švico, so se izkazale kot laž. Dr. Beneš je šele pred kratkim zapustil ČSR in se je odpeljal v Anglijo.

Že v volilnih pisarnah se pozna razlika

Tako-le jo opisuje nedeljski »Slovenec«:

Pisarne opozicijskih skupin so bile danes polne. V njih so se prepirali razni kandidati. V teh pisarnah človek prav nič ne opaža živahnosti in elana, ki vlada v JRZ prostorih, kjer teče delo lepo od rok in se vse izvršuje točno po izdelanem načrtu. Vsak dan prihaja v te prostore minister dr. Krek, kjer daje navodila uradništvu in po več ur nadzoruje delo.

Človek bi sodil, da je glavna napaka pri opoziciji, da v njihove pisarne ne prihaja nikak minister, ki bi dal uradništvu navodila in več ur nadzoroval njihovo delo. Morda pa bodo tudi opozicijske skupine še v zadnji uri spoznale, da gre cela stvar samo tedaj naprej, če dale neko navodila in nadzoruje delo, ne pa če se kot enaki med enakimi prepirajo!

Delo vlade za slovensko delavstvo

Nedeljski »Slovenec« v svojem uvodniku tako-le označuje politiko vlade proti slovenskemu delavstvu in proti marksističnim agitatorjem: »Slovensko delavstvo je toliko zavedno, da bo te marksistične agitatorje še pred volitvami vprašalo, kaj jim je zlega storila sedanja vlada, da so naenkrat zahtevali potrebo hujskati proti njej? Morda naj bi bil to izraz hvalečnosti, da jih je pustila po zbornicah in drugih ustanovah, ko že davno ne predstavljajo resničnega mišljenja delavstva? Morda je to zahvala za socialno zakonodajo zadnjih let, ki je bila uzakonjena pod sedanjim režimom? Morda naj bi bil to marksističen odgovor na javna dela v Sloveniji in po vsej državi, ki so nudila zaslužek desetstisočim še večeraj nezaposlenih delavcev?«

Poleg socialne zakonodaje in javnih del šteje »Slovenec« vladi v posebno zaslugo dejstvo, da je pustila v zbornicah ljudi, ki že davno ne predstavljajo resničnega mišljenja ljudstva.

Ob 10-letnici naše radiooddajne postaje

Kaj je z mariborsko postajo?

Vsa slovenska javnost in vse slovenske časopisje vseh smeri sta že ponovno poudarili potrebo radijske oddajne postaje v Mariboru ter utemeljili njeno nujnost z najbolj tehničnimi, nacionalnimi in državnimi interesi. Kajti nikjer ni pritisk iz inozemstva tako močan, ko ob državnih mejah bivše mariborske oblasti. Spričo množice člankov je med občinstvom, ki včasih tudi nekoliko površno bere časopišna poročila, nastalo zmotno naziranje, da je na merodajnem mestu stvar toliko kot že gotova; vendar pa temu ni tako. Od predloga do izvedbe je pot zelo dolga. Zato morda ne bo odveč, če podamo sliko sedanjega stanja.

Kakor se izve iz zanesljivih virov, imajo v ministru tudi mnogo drugih skrbi, in tako se stvar z mariborskim oddajnikom navzlic gotovim načrtom še ni premaknila. S tem, da je vlada letov v avgustu izdala naredbo o gradnji radijske oddajne postaje v Skopliu in odobrila v ta namen pet milijonov dinarjev, je vodstvo jugoslovanske radiofonije krenilo od načela osrednjih oddajnikov in skuša rešiti problem z gradnjo pokrajinskih postaj. Skopska postaja bo prva v Jugoslaviji, ki jo bo zgradila in vodila v svoji režiji država sama; oddajniki Beograd, Zagreb, Ljubljana so namreč sedaj še v rokah zasebnih družb, kratkovalna postaja v Beogradu pa je v upravi posebnega odbora pri ministrstvu predsedstvu. Pogodbe s sedanjimi upravitelji veljajo še pet let, med tem časom pa si bo državna vodstvo radiofonije gotovo steklo dovolj izkušnji, kako se naj vodi in upravlja oddajna postaja, in se potem odloči za nadaljnji sistem in način dela na polju radiofonije. — V koliko gre primerjati prilike v vardarski in n. pr. v dravski banovini, kjer je — seveda samo relativno — radio že zelo razširjen, je kajpak drugo vprašanje.

Vse kaže, da na državni oddajnik v Mariboru še ne smemo računati. Čakati še pet let je pa odločno predolgo. Zato bi bilo prav, če bi prevzela akcijo za gradnjo mariborske oddajne postaje mariborska mestna občina. Izkazalo se je že večkrat, da taka inicijativa vodi do lepih uspehov, in več ko verjetno je, da bi se mogel tudi ta predlog ustvariti. Res, kočljivo je vprašanje denarja. Toda stvar je zelo važna! Dve tretjini radijskih naročnikov vzhodno in severno črte Pohorje—Boč ne moreta poslušati slovenske oddaje iz Ljubljane ter sta navezani na Dunaj in Budimpešto. Da to jugoslovanski stvari ni v korist, je več ko jasno. Razen tega je v mariborskem okolišju precej ljudi, ki si dragih aparatov ne morejo nabaviti, ki pa bi z detektorji ter ceneni manjšimi sprejemniki mogli poslušati mariborsko postajo. Sploh je pa nepotrebno, še utemeljevati nujnost vsaj petlelovatnega oddajnika v Mariboru.

Stroški za gradnjo take postaje so preračunani na približno štiri milijone dinarjev; vendar pa je verjetno, da se ta številka zniža, ker je odvisna od deviznih sprememb in menjave tečaja. Upoštevati pa se mora tudi konkurenčni interes graditeljev, in bi se s smotnimi pogajanjmi z več tvrdkami (n. pr. Philips, Holandija, Amsterdam, Marconi Wireless Ltd., Lon-

don, Lorenz, Berlin itd.) moglo skleniti dokaj ugodno pogodbo. Če pokaže še ministru za PTT dobro voljo, bi se — zlasti sedaj — pač mogla dobiti potrebna vsota, odnosno vsaj zagotovila in krediti zanj. Brez dvoma bi poleg mariborske mestne občine znatno prispevala tudi banska uprava v Ljubljani ter po svojih močeh tudi občine s področja mariborskega oddajnika, nekaj morda privatniki in nacionalne organizacije, in Prosvetna zveza kot gospodarica ljubljanske postaje bi gotovo tudi stala ob strani.

Poštno ministru naj bi oskrbelo telefonsko zvezo s prostim vodom iz Domžal do Tezna ter dalo potrebna odobrenja. Vod bi rabila radijska postaja ob delavnih 6—8 ur, ob nedeljah in praznikih 11—14 ur, povprečno torej 7 ur dnevno; ves ostali čas pa bi obe zvezi lahko uporabljala poštna uprava. Upravičeno bi torej mogli pričakovati, da prispeva ministru vsaj dve tretjini stroškov za telefonski vod, ki bi stal znatno manj od 1 milj., medtem ko bi kabel — ki bi ga morali čakati gotovo še dolgo vrsto let — stal približno 4 milijone dinarjev.

Kako bi bila ljubljanska postaja s tem razbremenjena, zlasti v propagandnem delu, pač ni treba posej poudarjati. Poleg tega je dognana stvar, da je povsem nesmiselno, skušati asanirati slušnost (sprejemljivost) ljubljanske oddajne postaje v mariborskem okolišju s povečanjem oddajne energije v Domžalah, ker bi ta prišla prav le sedanjemu slušnemu področju. Razlog za to je povsem fizikalnega značaja: mariborski okoliš leži namreč v mrtvem pasu domžalskega oddajnika, in ta mrtva cona se ne da odpraviti, ampak kvečjemu premakniti, in sicer ne s povečanjem oddajne sile, temveč le s spremembo valovne dolžine. To pa je radi mednarodnega dogovora absolutno nemogoče. Praksa zadnjih let v državah z zelo razvito radiofonijo (n. pr. Francija, Rusija, Nemčija itd.) pa tudi kaže, da je bolj smotno graditi več postaj z manjšo antensko energijo namesto ene osrednje stanice z večjo energijo, ker so stroški za dva mala oddajnika enaki onim za eno zelo malo postajo; stroški za energijo pa narastejo na štirikratni iznos, in slušnost se v najboljšem primeru zviša največ dvakratno.

Iz vseh teh vzrokov je torej edina rešitev: oddajna postaja v Mariboru, ki bi skupno z Ljubljano izmenoma oddajala svoj in ljubljanski program, in bi na ta način smoteno pokrivala območje, doslej mrtvo za slovensko radiofonijo.

Da bi zgradila mariborski oddajnik Prosvetna zveza sama kot sedanja zakupnica ljubljanske oddajne postaje, na to ne moremo računati. Ljubljanska emisijska stanica je sicer državna last, toda Prosvetna zveza je investirala vanjo lepe vsote denarja, ki se le prav počasi vrača v blagajno. Razen tega jemlje država visok odstotek (40%) radijske naročnine, ozemlje Dravske banovine, s katerega pobira teh 25 din mesečno, pa je majhno in ima le okrog 16.000 naročnikov.

Tako ne preostane nič drugega, ko da se Mariborčani sami lotimo dela in si postavimo svoj oddajnik sami!

Perutinarska razstava in sadni sejm v Mariboru

V soboto, 22. oktobra je gosp. ban dr. Marko Natlačen na unionskem vrtu v Mariboru odprl I. banovinsko perutninsko razstavo, ki naj bi pokazala važnost perutninarstva za naše gospodarstvo in obenem poudarila možnost razširjenja gojenja plemenske štajerske kokoši izven območja štajerske, izčrpen govor o perutninstvu je imel gospod ban, iz katerega posnemamo: Vrednost perutninstva v našem izvozu znaša letno 400 milijonov dinarjev in je, čeprav je pred gospodarsko krizo znašala 700 milijonov dinarjev, še vedno naš drugi izvozni produkt po vrednosti, takoj za lesom. Najmanj desetina izvoza odpade na Slovenijo. Poudariti moramo socialni pomen kokošjereje, ki je za našega malega človeka lep vir dohodkov. Za smotrn dvig perutninstva so se zavzele leta 1930. oblastvene samouprave in na tedanji anketi v Celju je bila oficijelno priznana za območje Slovenije štajerska kokoš. Selekcijo štajerske kokoši so prevzela srujoča se rejska središča, katerih imamo danes 38, največ po banovinskih zavodih in naprednejših kmetijskih gospodarstvih. Banska uprava je do sedaj razdelila posameznim interesentom po znani cenah nad 100.000 taje za valjenje in nad 4000 kokoši in petelinov; banovina pa namerava tudi ustanoviti rejsko postajo vseh rejskih središč, ki bo dala pravo podlago selekciji štajerske kokoši.

Obenem s perutninarsko razstavo so sadjarji pripravili v prostorih Zdržne gospodarske banke sadni sejem. Letošnja spomladanska pezeba je pomorila mnogo jabolk. Iz Slovenskih goric se je do zdaj izvozilo 7 milijonov kilogramov jabolk, za katere so sadjarji prejeli okoli 25 milijonov dinarjev. Banska uprava prireja praktične in teoretske tečaje, v katerih poučuje sadjarji naraščaj v oskrbovanju sadnega drevoja, gnojenja, zatiranju sadnih boleznih in škodljivcev, prispeva k nakupu sadnega škropiva ete. Letos se je uvedla stroga kontrola pri nakladanju sadja na vseh kolodvorih. Pripravljeni so načrti za gradnjo velikih občinskih sušilnic, potrebni pa so strokovni učitelji. Gospod ban je v otvoritvenem govoru poudaril, da je ideal sadjarjev vnovčenje sadja na združni podlagi.

Obe razstavi sta imeli precejšen obisk, pričakovali pa bi še večjega, če bi bila reklama primerno obsežnejša.

Loyd George:

Lord Runciman 1915

Vojni spomini o položaju v Angliji leta 1915! »... Z ozirom na položaj Anglije so bili v angleški vladi različni nazori. Ni bilo važno to, da so bili nekateri člani vlade za mir in drugi zopet proti, ampak je bilo bistveno vprašanje v tem, da je bila večina članov vlade prepričana o končni zmagi, samo neznatna manjšina je dvomila v uspeh vojne, ako bi trajala več kot eno leto. Eden izmed voditeljev te malodušne skupine je bil takratni minister trgovine R u n c i m a n. Ta gospod je sira šil z groznimi posledicami, ki bi jih prizadejale sovražne podmornice angleškemu brodogradu... Na vso srečo sva Bonar-Lav, vodja konzervativcev in jaz pravilno ocenila vrednost njegovih (Runcimanovih) nasvetov...«

Danes vidimo, da gospoda Runcimana njegov neuspeh l. 1915. ni potrl. Kar ni dosegel minister Runciman leta 1915. v Londonu — je dosegel lord Runciman leta 1938. v Pragi...

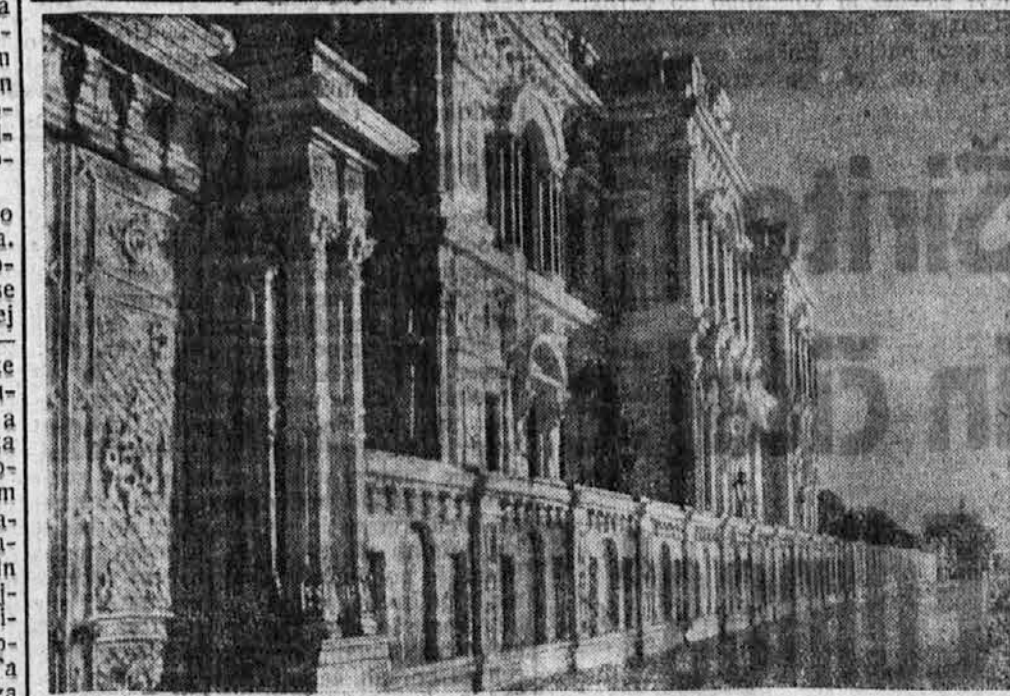
SKRBI ZA »EDINOST«

skrajšani vojni čas. Proga bo gotova v treh do štirih letih. Za dva dela nove železnice je že razpisana tretja licitacija, ki bo menda tokrat uspela.

Izgraditev železniškega omrežja

V nekaj tednih bo svečano otvorena železniška proga med št. Janžem na Dolenjskem in Sevnico na glavni progi Zidani most—Zagreb. S tem bo sistem doljenjskih železnic mnogo bolj povezan s severno Slovenijo, kot doslej, ko je moral potnik iz Maribora napraviti velik ovinek preko Ljubljane, da je došel do Novega mesta.

Z novo progo bo zveza med severno Slovenijo in Dolenjsko znatno skrajšana. Odločilnega pomena pa je ta proga za bodočo zvezo Slovenije z morjem. Vlada se je pred kratkim odločila, da se čimprej začne z gradnjo železnice Č r n o m e l j — V r b o v s k o, da tako spoji doljenjske železnice z glavno progo, ki vodi iz Budimpešte preko Zagreba do Sušaka in Reke. Ustvarja se severna jadranska železnica, ki bo omogočila Dravski banovini neposreden dostop do morja. Dočim je moral doslej potnik, namenjen na ladan, napraviti velik ovinek preko Zagreba ali pa še večjega preko Ljubljane in Karlovca, bo poslej dosegel Sušak po najkrajši poti, to je iz Maribora preko Zidanskega mosta, Sevnice, št. Janža, Trebnjega, Novega mesta in Vrbovskega. Ta železnica bo zlasti velikega pomena za blagovni promet, ker bo s tem znatno razbremenjen zagrebški kolodvor in s tem

Palca Dolma Bagdže na Bosporu, v kateri stanuje Kemal paša, ki kljub vsem prorokovanjem ni hotel umreti, ampak je znova pokazal svojo veliko življensko silo in žilavost.

Naša kmečka zbornica

Kaj dela ta mlada ustanova?

Kadar koli se pripravljamo na kake pomembnejše volitve, gre po deželi največ hvale in slave kmečkemu stanu, temu — ko pravijo njegovi »politični prijatelji« — najjačjemu stebri človeške družbe in države. Kmečko-delovni človek ima o takih priložnostih sploh toliko prijateljev in zagovornikov okoli sebe, da se jih že bolj boji ko veseli. Obečavajo mu nebeške dobrote na zemlji. Poklanjajo mu sicer po zakonu prepovedane predvolivne darove iz tujega žepa. No, prevelike dobrote so tudi drugače najboljšemu človeku lahko v nesrečo... Pa bodi brez skrbi! Za tebe kmeta so piclo odmerjene. Obljuba sicer dela dolg, pa je tvojih volivnih prijateljev ne jemljejo tako resno. Stori tudi ti tako in ne poslušaj lažnih obečanj!

Kolikokrat so kmetu med drugim obljubljali — zakonito stanovsko zastopstvo, kmečko zbornico, kakršna zastopstva že davno imajo drugi, nič bolj ali celo manj pomembni stanovi! Tudi Slovenci imamo svojo kmetijsko zbornico v Ljubljani. Kaj dela ta mlada ustanova?

Člani slovenske kmetijske zbornice — zbornični svetniki — so se zbrali k prvemu posvetovanju 26. julija lani v Ljubljani. Po uvodni besedi so izvolili začasni upravni odbor. Odločili so se bili za javno glasovanje pri teh volitvah. Sklenili so najprej, da naj do odobritve zborničnega pravilnika izplačujejo zborničnim svetnikom ustrezne zneske samo na račun dnevnih in potnih stroškov, njihove stalne prejemke pa naj pozneje določi izvršni odbor.

V začasni upravni odbor so bili izvoljeni (v oklepajih so navedeni dotični okraj): predsednik Steblovnik — Smartno ob Paki (Gornji grad); podpredsednika Brodar — Hrasnje (Kranj) in Štrcin — Komenda (Kamnik); tajnik Prelog — Sv. Marko nize Ptuj (Ptuj); člani Marinšek — Cerklje (Krško), Spindler — Sv. Ana v Sl. g. (Marjbor — levi breg), Lebar — Kapca (D. Lendava) in Potočnik — Žiri (Logatec).

Naloga na prvem sestanku izvoljenega začasnega odbora je bila naprava načrta za zbornični pravilnik, ki naj o njem razpravljajo na drugi seji zbornice. Po odobritvi pravilnika po zbornici in banu bodo volitve stalnega odbora. Začasni predsednik Steblovnik se je zahvalil vsem, ki so pripomogli do nove ustanove. H koncu so bile ob velikem odobravanju sprejete in odposlane običajne vdanostne in pozdravne brzojavke.

Glavna, osrednja kmetijska zbornica v Beogradu urejena. Da ni nobene ovire več za delo slovenske kmetijske zbornice. Škoda samo, da tako malo slišimo o vsem tem. Se manj vidimo, da bi se delovanje tako važne in težko pričakovane ustanove kaj bolj razmahnilo. Ker smo radovedni, zato o tej javni zadevi pišemo in vprašamo po vzrokih za to mrtvilo. Radi bi malo pomagali, vsak na svoj način. Dokler ne poznaš vzrokov in ne veš, kje vzroki tičijo, jih ne

moreš odpraviti. Pisec je bil v letih 1908. do 1911. član kmetijske zbornice, seveda ne v svoji domovini, marveč v Nemčiji kot tedanji načelnik avstrijskega kronskega veleposelstva (domene) »Schloß Johannisberg« v Rheingauu, in sicer je moral osebno biti član pristojne »Landwirtschaftskammer« za prusko pokrajino Hessen-Nasau v Wiesbadenu. To omenja ne radi tega, da bi se s tem postavljal — saj je takrat preživljal najtežje čase v boju za kruh v neprijazni tujini — marveč zato, da s tem opraviči svoje današnje pisanje in vprašanje: v tujini se je stvar obnesla, zakaj ne gre pri nas naprej?

Kmečke zbornice v tujini imajo svoja glasila. Mi ne moremo zahtevati od naše mlade in še tako negodne ustanove kakega posebnega glasila, ki ga tudi ni prav nič treba. Ne zdaj, ne pozneje. To bi bila potrata skromnih duševnih sil in razmetavanje težko zbranih sredstev. Naš najstarejši izborni strokovni list »Kmetovalec«, glasilo naše najstarejše kmetijsko-gospodarske organizacije, Kmetijske družbe v Ljubljani, bi bil lahko obenem glasnik slovenske kmetijske zbornice. Takšno stvarno skupno delovanje je mogoče in potrebno. Slovenski kmet bi ga pozdravil in se ga z ve-

seljem in vso ljubeznijo oklenil. Ne onemogočajmo mu tega! Ne bodimo sami sebi večni sovražnik! Napredni slovenski kmetje to dobro razumejo, pa se ne morejo otresti škodljivih vplivov in hujškarij, ki prihajajo med nje od drugod.

Zeleti smo si »kmečki zbornico«, ki bo ustrezala vsem velikim in vedno večjim potrebam in težnjam kmečko-delovnega ljudstva. Stvarne razprave o tem naj prinaša strogo kmetijsko-strokovni in kmečko-stanovski list »Kmetovalec«! Politični listi, ki venomer netijo in razpihujejo ogenj strankarske strasti in bratomornega sovraštva, itak nimajo srca ne pravega razumevanja za kmečko pravdo, zato naj o tem rajši molčijo! Da bomo pravilno poučeni o stvari in bomo lažje sodelovali z dobrohotnimi pobudami vsak na svoj način, v prvi vrsti pa razboriti in prebujeni kmečki gospodar sam, ki mu je ustanova namenjena.

Kmetje, zganite se in spregovorite jasno besedo! In kaj porečete vi vrli absolventi kmetijskih šol, ki ste se toliko pehali in borili za kmečko zbornico in staro pravdo v svoji »Brazdi«? Zakaj ste se podali v molk? Takšen molk je znamenje slabosti in lahko vam samim najbolj škoduje.

Andrej Žmavc.

Gospodarski problemi zgornje Savinjske doline

Ta kos slovenske dežele se nekako ujema z upravnim področjem gornjegrajski srez, ki predstavlja obmejni predel in je zato še posebej potreben, da ve javnost o njem nekaj več.

Za zgornjo Savinjsko dolino so važne predvsem štiri gospodarske panoge, ki so donosne v denarnem oziru. Ti viri dohodkov so: gozdarstvo, živinoreja, sadjarstvo in tujski promet.

Gozdno bogastvo je držalo in še drži ta del Savinjske doline gospodarsko pokoncu. Toda žal se šume silno neracionalno izkoriščajo in se vsled tega nesmotrno krčijo ogromni gozdni kompleksi. Čeprav obstoja zakonita uredba glede sečnje in pravičnega ter pravočasnega zasajanja, se tozadevni predpisi ne izvršujejo, kajti lesni prekupevalci nimajo na obnavljanju interesa, večina kmetov pa nima sredstev za investicije. Radi tega zevajo danes po planinah prostrane goličave, ki jih prerašča divja hosta brez vrednosti. Edino večji posestniki in pa škofijsko lesno podjetje zmorejo sproti zasajati, kar je posekanega. Zato bo nujno potrebno s krediti priskočiti na pomoč »gornjegrajskim« posestnikom!

Druga važna stvar pri obravnavi gozdnega gospodarstva v tem srezu je ta, da gre les iz teh krajev večinoma nepredelan. Doslej se peča s predelavo lesa samo škofijska lesna industrija v Nazarijih. Tam izdelujejo namreč na štotosoče zabojev, ki jih pošiljajo preko morja, kjer nalagajo vanje pomaranče in citrone. Sicer pa ni v gornjegrajskem srezu nobene lesne industrije, ki bi izdelovala produkte iz lesa. To je vsekakor silno nespametno če premislimo, da predelavajo les, izvažen iz gornjegrajskega sreza drugod in, da morajo potem Savinjšani lesne proizvode drago plačevati, mesto da bi jih sami ponujali na trgu. Zgornja Savinjska dolina potrebuje industrijo za predelavo lesa. Slej ko prej jo bo treba organizirati in to po možnosti na zadružni podlagi.

Živinoreja v tem srezu iz leta v leto napreduje in se vrši selekcija (odbira) na moč organizirano, tako da ti kraji pednjačijo. Opaža pa se tudi tu po-

manjkanje tozadevnih podpor, kar vzorno lahko prerediti plemensko živino le močnejši posestniki, ki pa odnesejo pri tekmovanjih običajno tudi vse nagrade. Vsekakor je potrebno, da podprejo oblasti z večjimi zneski srednje in majhne kmete, da bodo mogli tudi ti vzgojiti zdravo plemensko živino.

Precejšen dohodek v živinorejski gospodarski panogi prinaša ovčereja. Solčavske ovce so znane po svoji volni tudi izven mej naše ožje domovine. Ko bi mogli Savinjšani nekaj let vzorno gojiti ovčerejo, bi mogli konkurirati po kvaliteti celo švicarskim ovčierejem. Ali tudi tu zavira razvoj pomanjkanje sredstev in je interes narodnega gospodarstva, da se to vprašanje čim prej ugodno reši!

Sadjarstvo je v gornjegrajskem srezu visoko razvito in prinaša letno radi dobre kvalitete sadja krasne dohodke. Posebno se je to opazilo letos, ko je bila letina izvrstna. Pomanjkljiv pa je način prodaje sadja, ker je popolnoma neorganiziran in to na škodo proizvoznikom. Zato bo važno, da primejo gospodarski krogi zadevo temeljito v roke in poskušajo povezati sadjarje v skupnost, ki bo zmožna diktirati cene, postaviti pa tudi velika skladišča za sadje.

Vedno bolj se zavedajo Savinjšani važnosti tujkega prometa, kajti tujci prihajajo vsako leto v večjem številu v zgornjo Savinjsko dolino, kjer so cene silno zmerne. Zaenkrat pa je prepuščena iniciativa za izvrševanje tujskoprometnih naprav in propagande samo lokalnim faktorjem, tako da se občutno pozna pomanjkanje smotrnega skupnega dela na tem področju. Radi tega je nujno, da pristopijo v bližnji bodočnosti zastopniki gospodarskih društev in predstavniki gospodarskih krogov k reševanju tega vprašanja tako, da se zberejo in s skupno močjo izdelajo načrt za pospeševanje tujkega prometa v zgornji Savinjski dolini.

To so le v glavnih obrisih obdelana gospodarska vprašanja obmejnega gornjegrajskega sreza. Drugič pa bomo podrobnejše nanizali probleme, ki so življenjskega pomena za slovenski narod v zgornji Savinjski dolini.

slavija bo torej morala skrbeti za to, da proda odvišek svojega pridelka, t. i. ono množino, ki je ne more porabiti doma, drugam, da torej poišče drugega kupca.

Trgovine v velikem se sklepajo večinoma na b o r z a h. Kaj je borza? Stalno shajališče trgovcev, ki bi radi prodali večje množine blaga ali pa ga kupili na gotovem prostoru ob določenem času. Borze so torej nekaki stalni sejmi, kjer se trguje z določenim blagom, toda le v večjih množinah. V borzi se zrcali gospodarski položaj dotične pokrajine ali dežele, borza določa cene na podlagi povpraševanja in ponudbe, na borzi se pa tudi takoj pozna vsaka sprememba v politiki, ker je tej gospodarstvo tako zelo podvrženo in tudi obratno. Med politiko in gospodarstvom je sploh težko ločiti, ker je drugo odvisno od drugega.

Na borzah ni pravega blaga, ampak se trguje le na temelju pri vodstvu vloženih vzorcev. Vsako za trgovanje na borzi pripuščeno blago mora imeti natančno določeno obliko, težo, barvo, skratka določene lastnosti. Za določevanje lastnosti blaga so merodajne borzne uzance, t. i. gotova pravila, po katerih se vrši trgovanje in se sklepajo kupčije. Če kdo kupi n. pr. vagon pšenice, še ni rečeno, da mu jo bo prodajalec v določenem roku po dometljeni ceni tudi res dobavil. Kupec nakupljeno blago lahko proda drugemu, bodisi z dobičkom ali pa z izgubo. Prejšnji in novi kupec si le izplačujeta razliko v ceni, blago pa roma v roke tretjemu, ko mora oni, ki je prvi prodal blago, zaključek izvesti, t. i. blago dobaviti, ga pošlje osebi, s katero morda sploh ni bil nikdar v poslovnih stikih in ki je niti ne pozna.

Cene se določajo na podlagi povpraševanja in ponudbe. Če bi kak mlin danes rad imel sto vagonov pšenice, zbudil to seveda precejšnjo pozornost in kupec, bo moral odrediti nekaj več, če bo hotel imeti tako veliko množino blaga naenkrat. Obratno pa bo cena padla, če kak veletrgovec to množino ponuja. Določevanje cen je torej predvsem odvisno od povpraševanja in ponudbe.

Poznamo b l a g o v n e in e f e k t n e borze, t. i. one, na katerih se trgujejo razne vrste blaga, ali pa tuj denar (valute), denarne vrednote (čeki, menice, zastavnice, založnice, obveznice, obligacije, delnice itd.). O tem prihodnjič nekaj več.

Naše tržišče in cene

Sadje: jabolka 1 kg od 1 do 1.60, zimске sorte 3 din. Trgovina v Nemčijo je srednja, pač pa računajo, da bo šlo precej blaga na jug naše države.

Vino: Trgatev je končana, mošti imajo do 25° sladkorja, povprečno 18°. Letošnja letina je mnogo boljše od lanske. Dobri mošti se prodajajo po 5 do 6 din liter. Prednost imajo vinogradniki, ki so pozno brali.

Hmelj: Zaloge so se že zelo skrčile. 1 kg se plačuje po 31 in celo več dinarjev.

Goveja živina: Radi silnavke in parkljevke je trgovina v zastoju. Na Kranjskem so prodajali vole 5 do 6.25 din, telice 4.50 do 6.25 din, krave 4.50 do 5.50, teleta 7 do 8 din, junce 4 do 4.50 din, bike 3.50 do 5 din.

Svinje: Pršutarij: 7 do 9.50 žive teže. Špeharji 8, 6 do 12 tednov stari prasci 85 do 150 din komad, 7 do 8 tednov stari prasci (na Gorenjskem) 140 do 250 din.

Podrobna prodaja: Meso: govedina 6 do 12 din, goveje salo 15—16, svinjsko meso 13—15, slanina 14—15, jetra 8—10, rebra 10—12, zajec 13—17 din za kg. — Zelenjava: krompir kg 0.50—1.25 din, čebula 2—4, česen 4—7, kislj zelje 3, kislj repa 2, hren 8—9, paradiznik 4 din, zelje komad 0.50—2 din, 2—3 komade repe 1, kumarce komad 0.50—1, 8—15 komadov zelene paprike 1 din, karfijska 1—7, ohrovt 0.50—1.50, zelena 0.50—2.50, buča 0.50—2, šopek peteršilja 0.50—1 din, sup motovilca, radiča, špinaca in fižola v stročju 1 din, por komad 0.25 do 1 din, kup vrtnega korenja 0.50—1 din, 2—3 kolerabe 1 din. — Sadje: jabolka 2—6 din, hruške 5—12 din, suhe slive 12 din, breskve 8, grozdje 3—10, celi orehi 10, luščeni 32, kostani 1—4 din za kg, liter 2 din, pečeni kosanji lit 6 din. — Žito: pšenica 1.75, rž 1.50, ječmen 1.25—1.50, kuruza 1.50 din, oves 1 din, proso 1.25—1.50 din, ajda 1.25 din, fižol 2—3 din za kg. — Mlečni izdelki: smetana 10 din kg, mleko liter 1.50 do 2 din, surovo maslo kg 22—28, čajno 28—32 din, dočami sir 10 din kg, jajce 0.70—1.25 din. — Perutnina: kokoš 18—25 din, par piščancev 20—50 din, gos 30—40 din, puran 30—60 din, raca 12—18 din.

SEJMI

- 30. oktobra: v Studenci pri Krškem, Velikem Gabru.
- 1. novembra: v Črnomlju, Ormožu, Ptuj, Trbovljah, Dolnji Lendavi.
- 2. novembra: v Ljubljani, Cerkuici, Mirni, Celju, Ptuj, Trbovljah, Vitaniu.
- 3. novembra: v Mokronogu, Zagorju ob Savi, Dravogradu, Pišecah, Razkrižju, Turnišču.
- 4. novembra: v Mariboru, Slov. Konjicah, Sv. Lenartu nad Laškem.
- 5. novembra: v St. Vidu pri Stični, Ponikvi, Brežicah, Celju, Trbovljah, Križevcih, Beltincih.

Po uradnih podatkih je znašala lanska proizvodnja modre galice v Jugoslaviji 1.300 vagonov.

Širite
in čitajte
»Edinost«!

Kulturna obzornica

Okoli Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani

Veseli smo bili, ko smo dobili skrajno potrebno najvišjo predstavnicu slovenskega znanstvenega in umetniškega življenja, Akademijo znanosti in umetnosti. Pa smo bili takoj v zadregi: ne vemo, kako bi jo imenovali. V Zagrebu imajo »Jugoslovensko«, v Beogradu »Srpsko kraljevo«, v Parizu »Francosko«, v Pragi »Češko akademijo znanosti in umetnosti« itd. Pri nas pa ji moramo pridati »v Ljubljani«, če jo hočemo opredeliti vsaj krajevno. Uporabili smo za njo torej šolski sistem od državne ljudske šole do državne gimnazije, kakor da bi šlo tu le za krajevno označitev, ne pa za nekaj mnogo globljega. Naša Akademija bo morala v prvi vrsti služiti smotrom slovenskih kulturnih panog: slovenske zgodovine, slovenske literature, slovenskega kiparstva . . ., podpirati bo morala prvenstveno slovenske kulturne raziskovalce in osredotočiti svoje raziskovanje na krog slovenskih kulturnih problemov. Zato krajevna opredelitev pač ne zadošča, niti ni potrebna, ker mora biti že iz njenega uradnega naslova razvidno, kakšen je njen središčni smoter. »Slovenska akademija znanosti in umetnosti« je njen pravilni naziv; s takšno označbo tudi odpade potreba po krajevni določitvi, ker je vsakomur jasno, da ne bo njen sedež nikjer drugje kakor v slovenski prestolnici. Ta zahteva ni morda nekakšen izraz separatizma, ampak je docela naravna in razumljiva: kot narod, ki si ne lasti politične osamosvojenosti, predstavljamo kulturno samostojno, od političnih smotrov neodvisno celoto, ki nudi za svoj obstoj vse potrebne pogoje in mora biti tudi na zunanji vidni v vsaki storitvi slovenskega človeka in slovenskega naroda. Tudi naši novi Akademiji kot najvišjemu slovenskemu kulturnemu žarišču pripada torej po vsej pravici naziv, ki bo povedal, da ima ta ustanova svoj izvor in koren v slovenski kulturni problematiki, ki ji je nosilec slovenski narod. Ti razlogi zahtevajo spremembo in pravilno naslovno dopolnitev Akademije, pa čeprav se zdijo navidez še tako nepomembni in malenkostni.

Druga stran, ki se ji malone čudimo, je trenutni »sinod« novih akademikov. Ne mislimo morda razpravljati o kvaliteti po-

edincev-akademikov, kajti to je zadeva ožjega odbora, ki bo nedvomno izbral iz slovenske kulturne sredine le kvalitativno najvišje stoječe znanstvenike in umetnike. Začudenje je izzvala predvsem razvrstitev akademikov po strokah. Zgodilo se je namreč, da so n. pr. v Akademiji štirje juristi, da je matematika zastopana z dvema predstavnikoma, prav tako produktivna literatura (poezija in proza) ter slikarstvo itd., dočim nekatere panoge sploh niso zastopane, n. pr. tehnika, kiparstvo, glasba itd. Vsem dvojnimi ali celo četvornim zastopnikom sicer vsa »čast in slava«, kakor pravimo, vendar pa takšna razvrstitev ni na mestu, če ostale kulturne stroke nimajo v Akademiji niti po enega zastopnika. Ta način se ne dá opravičiti niti s kvaliteto posameznih znanstvenikov ali umetnikov, niti in še manj z izgovorom, da vse ne more nastati naenkrat. Ne dvomimo namreč, da imajo izpuščene stroke vsaj po enega toliko pomembnega predstavnika, ki bi zaslužil čast akademika. Če pa je to res, je razumljivo, da bi se morala današnja Akademija najprej sestavljati iz enojnih predstavnikov vseh strok in bi šele v takšni obliki priključevala vredne tvorce že zastopanih področij. Če je Akademija čutila potrebo, da je z zastopnikom botanike izvolila sicer vsega priznanja vrednega znanstvenika, našega južnega rojaka prof. dr. Hadžija, tedaj bi morala čutiti tudi potrebo po istočasni izvolitvi katerega slovenskega znanstvenika ali umetnika, delujočega na doslej še v Akademiji ne vključenem kulturnem polju.

Prepričani smo, da bo sedanji svet »Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani« to vrzel kmalu izpolnil ter s tem izpopolnil galerijo naših živih kulturnih tvorcev v celoti. Omenjeni dve pomanjkljivosti: nepopoln naslov in nepopolna razvrstitev, namreč nista utemeljeni in se jima na pot gotovo ne stavijo tolikšne ovire, da bi jih akademiki ne mogli premostiti, se pravi: izboljšati. Zato zaupamo v cilje slovenskega kulturnega areopaga in verujemo, da bo »Slovenska akademija znanosti in umetnosti« kmalu živ v celoti, iz katerega se bomo lahko opirali z v s e m i kulturnimi silami.

Razgovor z dramatikom

Loize Štandeker o svoji drami »Prevara«.

Prihajal je pravkar iz gledališča, kjer se je vršila prva bralna vaja njegove prve drame »Prevara«, katere krstna predstava bo v kratkem v mariborskem Narodnem gledališču. Z veseljem mi je odgovoril na moje vprašanje:

— Povej mi kaj o svojem delu, predvsem pa seveda o svoji prvi drami?

Današnja neuravnovešenost gospodarskega in socialnega stanja prinaša kot svojo nujno posledico toliko brezupnih duševnih stisk, otopelosti ter moralne razvnanosti, da se mora vsak, ki mu je usoda naših ljudi in naroda količkaj pri srcu, trpko zamisliti in zgroziti. Kamorkoli pogledaš, povsod se odraža nemir in zagrenelost, odsev grenkobe in stiske, odsev valovanja v svetu, ki buta v naše življenje in zavest ter nas postavlja pred vprašanje današnjega dne: vera ali obup.

Doma sem iz Slovenskih goric. Kadar-

koli pridem v svoj kraj, naletim na kup tegobe in vprašanj. Rad bi odgovoril vsaj na nekatera vprašanja. To sem poizkusil v svoji drami. Naš kmečki živelj nikakor ni visoko razvit, niti gospodarsko, niti duševno. Ima pa toliko pogojev in zmožnosti v sebi, da nas njegova nesreča še tem strašnejše gane in potare. V našem kmetu je socialna zavest dokaj primitivna, zato pri nas ne opažamo širšega, kolektivnega gibanja množic, kot upor in odgovor na gospodarski in moralno stisko. Stem pa ni rečeno, da takega upora nikjer ni. Javlja sep osameznost, z vso, za nas nič kaj laskavo, naplavimo duševne in moralne razvnanosti. Ta upor posameznikov se navadno konča s pretepi in zločinom, skratka: s kriminalom. In kakor bi kolektivno gibanje pomenilo korak dalje, dvig in razvoj, pomeni današnji zavestni ali podzavestni način izražanja nezadovoljstva, korak nazaj, propast in zastoj.

Vidiš, tega problema sem se kanil lotiti. Nemara je to pri »Prevari« premalo

poudarjeno. Izčrpnije pa bom to obdelal v prihodnjem delu, ki bo risalo življenje dninarjev in viničarjev. . . Naš kmet je pobožen. Boga se boji skoraj tako, kakor žandarija. To ga v veliki meri brzda v njegovih temnih pogubnih nagonih, ne more jih pa zatreti. Vse to bi se moglo zgoditi z dvigom gospodarske moči in socialne zavesti in s poštenim, realnim kulturnim delom. Ponavljam: pri našem

Slika slovenske vasi

Pred nedavnim je izšla knjiga z naslovom »Slovenska vas na Dolenjskem«, ki jo je spisal in izdal učitelj Vinko Möderndorfer. Knjiga, ki je najpopolnejša slika ene izmed slovenskih vasi, opisuje Sv. Jurij pod Kumom, njegovo preteklost, značaj našega kmečkega človeka, občinsko prebivalstvo in naše kmečko gospodarstvo.

Prvi del govori o ljudeh, kako so naseljeni, kako gospodarijo v občini, šoli in na domu, koliko jih gre v svet in koliko se jih na domu za silo preživlja. Pred nami se razgrne vsa preteklost tega kraja: kako so stari posestniki nekdanji tlačani graščaku in cerkvi: svobodnih kmetov je bilo samo 5, 40 je bilo cerkvenih podložnikov, graščinskih pa 78. Iz starih kupnih listin razvidimo, kako velik siromak je bil slovenski kmet-tlačan, ki je bil z zemljo vred last graščaka in cerkve.

Zanimive so strani v knjigi, kjer nam pisatelj poroča, kako so morali kmetje na 118 kmetijah, ki so pripadali cerkvi v Svibnem, rediti poleg svojih 416 otrok še 158 ljubljanskih in tržaških najdenec, ker je tako hotela gospoda, ki je potrebovala delovnih moči. Iz tega kratkega prikaza preteklosti ene slovenske vasi razvidimo, da predstavlja zgodovina slovenskega naroda preteklost kmečkega ljudstva, ne pa opisovanje različnih »pre-svitlih« cesarjev in zemljiških gospodov.

V drugem poglavju opisuje pisatelj resnični značaj našega kmeta: nobene senčne strani ne prikrije ali olepša, vendar povsod pokaže vzroke teh slabih strani in nas prepriča, da je naša šolska inteligenca mnogo zagrešila. Dalje je na desetih straneh z drobnimi črkami opisano, v kakšne vraže naše ljudstvo še veruje, da se mora vsakdo čuditi, zgroziti in smejati obenem. Vendar pisatelj prav dobro dokaže, da si je naš kmečki človek ustvaril vse te vraže zato, da bi si očuval zemljo, živino in zdravje. Saj ni bilo nikogar, da bi kmeta poučil, vsi so ga le izrabljali. Zato pa zaključuje pisatelj svoje misli: **Odprimo našemu ljudstvu studenec znanosti!**

Prvo in drugo poglavja sta pisani zelo zanimivo, preprosto in po domače, da vsakdo lahko vse razume. To je dobro posebno zato, ker vsi naši znanstveniki pišejo po večini tako, da preprost človek ne more razumeti.

Tretje poglavje pa bo s pridom bral in dobro razumel le tisti, ki razume in pozna odstotke in odstotne (procentne) račune.

Pisatelj je preštudiral vseh 300 družin, kolikor jih je v občini in jih po velikosti posestva razdelil na 6 skupin. Tako se posebno jasno pokaže trpljenje in vse trdote kmečkega življenja. Najprej nam pove, koliko je moških, koliko ženskih gospodarjev, koliko poročenih, ovdovelih, koliko fantov in deklet, koliko otrok do 14. leta, koliko rejencev in nezakonskih otrok ter prevžitkarjev in bližnjih sorodnikov, ki jih mora kmečki dom preživljati. Pove nam tudi, koliko je pismenih in nepismenih, koliko služinčadi in pohabljenec. Vse te razne vrste našteva za vsako skupino posebej.

kmečkom življu so zato dani pogoji in ni sam kriv, da je v takem stanju.

O svoji drami ne bom več govoril. Kdor si jo bo ogledal, bo lahko sodil. Hotel bi še samo izraziti hvaležnost upravi Narodnega gledališča, da je pričela s študijem »Prevara« že sedaj, na začetku sezone, posebno pa režiserju Petru Malcu, ki je dramo temeljito in korektno obdelal.

Jože Babič.

Potem sledi oddelek »ljudsko gibanje«, kjer beremo, da so v tej občini rodi več dečkov kot deklic, v vseh državah pa se rodi na leto več deklic kot dečkov. Ko govori o porokah, povdarja, da je glavno načelo porok: ohraniti posestvo, zato mora kmečki fant gledati na doto.

Prav posebno važno in zanimivo je tudi poglavje »Zdravstvene in prehranjevalne razmere našega ljudstva«, kjer pisatelj s številkami dokaže, da naše kmečko ljudstvo res strada: več kot polovico hrane tvori krompir in zelje, o katerem pravi pisatelj, da je »samo hudo grme-nje, dežja pa nič« — zelodec je poln, pa si vendar še lačen.

Najvažnejše pa je četrto poglavje, ki mora vsakogar zadeti v živo. V njem je razlaga, zakaj naš kmečki človek tako težko živi. Te trditve pojasnjujejo in dopolnjujejo tudi številke. Na tako veliki posesti, kot jo je pisatelj preiskal, bi v Ameriki živel 130 ljudi, na Danskem 207, v Angliji 262, na Francoskem 430, v Romuniji 780, v Jugoslaviji 1003, v Sloveniji pa — 1401.

Pod naslovom »Naše kmetijsko pridelovanje« obravnava pisatelj živinorejo, ovčerejo, perutninarstvo, poljske in vrtno pridelke in sadjarstvo. Iz razpredelnice je razvidno, da našemu kmetu zelo primanjkuje najpotrebnejšega orodja. »Splošno stanje in bilanca kmečkega gospodarstva« nam pove, da znaša dnevni dohodek moškega na kmetih 10 din na dan, ženske pa 5 din. S tem dohodkom si mora nabaviti hrano, obleko, kurivo in vse ostalo. Poleg tega so stroški pridelovanja do 3krat večji kakemu vrednost pridelka. To nam dovolj jasno dokazuje, zakaj se je moral naš kmet zadolžiti za tako velike vsote. Pisatelj primerja dolgove iz leta 1910 in iz leta 1931. Pred vojno so imeli kmetje po odbitku dolgov še pol milijona prihrankov, sedaj pa so dolgovi za pol drugi milijon večji od prihrankov. Vzrok tako slabemu položaju je tudi ta, da je slovenski kmet izgubil po svetovni vojni za svoja prirodna tržišča: Trst in z njim morje, po katerem bi lahko izvažali naše pridelke, naše vino, les in živino. Dokler teh tržišč ne bomo imeli, slovenski kmet ne bo prišel na zeleno vejo.

Zadnje in morda najbolj zanimivo poglavje nosi naslov »Križa«. Tu so povedani vsi primeri, kako veliki in mali kapitalisti in njih združbe izkoriščajo našega kmeta, kako ga odirajo pri trošarinah, monopolih, cementu, železnini, obleki in obutvi, soli, sladkorju itd. Te krivice našega kmečkega ljudstva bi moral poznati vsak Slovenec kot vero in očenaš, da bi pomagal kmetu terjati »kmečko pravdo«, ki je še danes v temelju ista, kot je bila za časa Matije Gubca, le da je obširnejša in sedanjemu času primer-na. Marsikaj stoji v tem poglavju, kar nekaterim ne bo všeč.

Prav v današnjih dneh, ko toliko govorimo o kmetovih težkih časih, je potrebno, da poznamo njegove težave do bistva in njihove vzroke. Zato bi morala imeti to knjigo vsaka kmečka hiša in vsak slovenski razumnik.

Kmečki človek si jo bo težko naročil (stane 140 din), vendar pisatelj obljublja ceneno ljudsko izdajo. —lj.

UNIFORMA

C V. Z A G O R S K

Uniforma, to je lepa reč. Vedno sem se čutil ob uniformi majhnega in ponižnega. Že kar tiče žensk, je uniforma prava ka-zen božja za civilista. Kajti civilist in mož v uniformi v ženski družbi — ali si morete misliti ubogega fanta v bolj ne-rodnem položaju? Morda ljubi dekle, jo obožuje, ne more radi nje ne jesti ne spa-ti, se zviija in precvili vse noči, pa pride uniformirani tekmeč in civilist lahko cvili do konca življenja, če se že ne odloči in preje konča svojo zavoženo bivanje na tem planetu. Kajti uniforma — to je sila, moškost, oblast.

Uniforma je tudi znak civiliziranosti katerega naroda. Le poglejte si tak civili-ziran narod! Bral sem pred kratkim v dobro informiranem listu, ki dobiva vse vesti — še vese domače — naravnost iz Berlina od DNB, da so tam celo novinar-je uniformirali. Pa kaj — celo! Novi-nej bi morali uniformirati prve! Oni so predstavnik javnega mnenja, razpolo-ženja ljudskih množic, v njih je skonden-

zirana vsa sila in modrost naroda. . . Treba pa bo po tej poti pogumno na-prej. Niti profesorji, niti neodvisni sodni-ki niti dryarji in savinjski splavarji naj ne ostanejo brez uniform! In še matere ne in stari očetje in dojenčki. Vsi naj se ure-de po činih, epuletah in zvezdah, tako da ne bo niti več treba reči na primer ba-bica, temveč kar ta in ta šarža tega in tega bataljona. Vsi ljudje naj se sousme-rijo, da bodo kot ena sila in ena misel, podrejena nekemu, ki ga bo tudi k nam poslala Previdnost ob pravem času, ko bomo v največji stiski.

Kakor se mora vse, kar je naprednega, boriti z zastarelimi pojmi o svetu, tako tudi uniforma. Še v svetovni literaturi se obravnavajo taki problemi. Janez Kri-štof se je nekoč šel red vojni spoprijel na pr. z vojaki, toda moral je potem be-žati iz Nemčije v Pariz, če seveda Rol-land govori resnico. Takih in podobnih primerov je mnogo, tako tragičnega ka-kor se je dogodil v našem mestu pa go-

tovo še ne. Treba bi bilo velikega roma-nopisca, da bi obdelal snov z vseh vidi-kov: s psihološkega, biološkega, na-cionalnega in to bi moral pomešati še s teorijo o dednosti in vlti vsemu delu so-dobni duh novega časa.

Tako je bilo:

On — imena ne izdam, da me sorodni-ki pokojnika ne ovadijo — on je bil to-rej finančni preglednik ali nekaj takega. Zeleno uniformo je pač imel. Ko je bil star 30 let in je že prav lepo napredoval, si je nakupil nekaj perila, poiskal stano-vanje s kuhinjo, sobo, s straniščem in kotom na podstrešju v predmestju in dal v liste tak oglas:

Zenitna ponudba.

Uniformiran možki, star 30 let, postaven in prijeten, išče družico čiste preteklosti z malo dote. Ponudbe poslati na upravo pod »Nevina — zakonska sreča v po-mladi«. —

Naslednje tedne je hudo shujšal. Vse moči je odpiral pisma in jih zlagal na ku-pe. Vmes so bile trikrat retuširane slike, nageljčki, suhi in sveži, neka vdova je poslala v znak svoje mladostnosti še šop

črnih dišečih las. Odločil se je mož za najbolj ponižno pisemce, kajti bil je mne-nja, da sta v hiši red in sloga le, če mož osreči ženo, ki se bo tega tudi vselej za-vedala. Poročil se je. . . Vsako drugo ali tretje leto je prišel otrok, da jih je bilo lani že šest. Mož je lezel, že proti pet-desetim, res je bil že prepojen s službe-nim duhom in ni bilo več mogoče, ločiti njega in uniforme. Pa je prišlo nekoč na dan, da je mož znil nepremišljeno be-sedo na račun plač, draginje in takih re-či, vse je bilo kratkomalo žaljivo in to je paragraf — in mož bi moral biti za-dovoljen, da so ga samo odpustili in še celo s pokojnino in ne zaprli. Uniformo je moral seveda takoj sleči. Od tedaj ga pa ni bilo več na spregled. Ne morda ra-di žene, radi otrok ali radi sramu. V po-slovnem pismu je zapustil nam in na-šim otrokom te-le ganljive besede: »Tako ne bi mogel več živeti. Zbogom, zbogom!«

Kdo bi mogel dojeti vse muke, vso du-ševno razvnanost, vse notranje boje te-ga grešnika, ki je bil v jedru le pošten in dober, kakor kaže motiv, ki ga je gnal v vodo. Kamen ob cesti našega življenja naj bo in pokoj njegovi duši!

Za ženo in dom

Bodočnost naroda leži v kmečki ženi

Mnogo se je že govorilo in pisalo in mnogo se še govori in piše o podvigu in padanju rojstev pri nas in drugod. Neovrgljivo dejstvo je, da je to tudi eno izmed naših perečih vprašanj, bodisi za tiste, ki gledajo v velikem številu rojstev porast brezposelnosti, kar seveda nikakor ni pravilno, bodisi za one, ki gledajo v bodočnost in se upravičeno boje, da bi bilo padanje rojstev nekoč narodu v škodo.

Pri nas ločimo v glavnem tri vrste mater: meščansko, delavsko in kmečko mater. Z meščansko materjo ne smemo posebnost računati. Ona nima nobenega otroka, ali pa enega, dva, kvečjemu tri, z redkimi izjemami več. Delavska mati ima pogosto dosti otrok, toda baš v delavskih družinah je umrljivost med otroki največ-

ja. Vzroki temu so v slabem zdravju in pomanjkanju, v katerem živi mati, razen tega v slabih, nezdravih stanovanjih in pomanjkljivi hrani. Edina naša nada ostane v kmečki materi. Ona rodi mnogo zdravih in krepkih otrok, čeprav ima za to najmanj časa in najbolj neugodne pogoje. Otroci dorasajo ob svežem zraku, tečni hrani in krepilnem poljskem delu. Tem materam, ki nam dajejo našo najkrepkejšo in največ ometajočo bodočo generacijo, je treba posvetiti največjo pozornost. Vsaka uradnica, vsaka delavka je v pogledu materinstva na boljšem, uživa ob porodu daljše in krajše dopuste, le naša kmečka mati tega ne sme poznati. Odprimo oči in premislimo, na kom teži naša bodočnost ter obrnimo tja vso našo pozornost in pomoč.

Šola in dom

Šola je mogočen vzgojitelj. Medtem ko nudi dom otroku individualno vzgojo, pripravljajo šola otroka z izobrazbo razuma za družabno življenje. V šoli je otrok član družbe. Doma je otrok glavna oseba, tu pa je kakor vsi drugi. V šoli imajo njegovi sošolci prav toliko pravice kakor on, tu pa ne pride do veljave tolikokrat njegova volja kakor doma, ampak se uči podrejeni svoji volji tuji volji. Skupno delo, n. pr. šolske naloge, tudi krepilo voljo. Šola torej močno podpira domačo vzgojo.

Vzgoja pa je le tedaj uspešna, če se šola in dom vzajemno podpirata, sicer ni mogoče doseči pravih uspehov. Šola in dom, dva najmogočnejša vzgojitelja, se dom, dva najmogočnejša vzgojitelja, si ne smeta biti v nasprotju, ampak morata vzgajati otroka kolikor moči sporazumno. Primeri se sicer, da se zgodi v šoli kaj, kar se ne ujema z domačo vzgojo, če n. pr. ruši učitelj otrokov čut pravilnosti s tem, da ne kaznuje otroka, ki drugega žali ali ki se norčuje iz njega. Vendar se bolj pogostokrat primeri, da se starši postavijo na šoli nasprotno stališče. Šola hoče n. pr. privzgojiti otroku pridnost, samostojnost in ljubezen do dela s tem, da daje otroku domače vaje. Če doma ne dajo otroku za to prilike ali če nihče ne gleda, ali je otrok napravil domačo vajo ali mu jo pa kdo drug napravi, s tem dom ne podpira šole.

Kako le potreba pitati race, preden jih zakolemo

Take race krmimo na primer s svežim kuhanim krompirjem in z razdrobljenim ječmenom, vsako pa moramo poprej dobro zmešati z gostim kislim posnetim mlekom, da nastane drobljiva zmes. Pitati jih smemo največ 3 do 4 tedne. Proti koncu lahko dajemo živalim namesto dela krompirja zdrobljenega ovsu. Krmimo jih po trikrat na dan, in sicer vedno toliko, kolikor živali same pojedjo.

Če so bile race poprej navajene zvečer na zrnato krmo, jim jo dajamo tudi še nadalje, toda zrnje moramo prej dobro namočiti. Nedaleč od posode za krmo mora biti pitna voda. Dobro je tudi, ker pospešuje prebavo, če pripravimo racam vodo za kopanje, ki je pa ne sme biti toliko, da bi lahko v njej plavale.

Sploh morajo imeti živali, ki jih pitamo, čim več miru.

KUHINJA

Guljaževa juha. Razgrej v posodi žlico masti, prideni eno ali dve zrezani čebuli in ko se čebula zarumeni, prideni 10 dkg na majhne kocke zrezanega mesa, velik šcep

paprrike in kumne. 1-2 žlici kisa, nekoliko soli in nekaj žlic vode. Ko se meso zmešča, potresi z žlico moke in praži še eno minuto. Nato zalij z 2 l tople vode in kuhaj do mehkega. Posebej kuhaj 2-3 olupljene in na majhne kocke zrezane krompirje in jih prideni juhi. Ko vse skupaj prevre, vlij juho v skledo in jo postavi na mizo.

Riževa juha z rumenjakom. Zakuhaj v 2 1/2 litra goveje juhe četrt litra opranega riža ter postavi, da vre 25 minut. Nato vlij juho v skledo, v kateri si dobro zmešala rumenjak. Ko vse še v skledi premešaš, postavi juho na mizo. — Prav tako kakor to, pripraviš tudi juho iz sviniskega mesa ali kosti.

Pilzlova juha z rezanci. Namočij zvečer 1/4 litra rdečega fižola. Drugi dan ga zavri in takoj ocedi. Nato ga zalij z 2 1/2 l tople vode, ga osoli in kuhaj do mehkega; prideni še lavorjev list in košček limonove lupine. Ko je fižol kuhan, odlij fižolovko v drugo posodo. Posebej pa skuhaj v slanem kropu dve pesti drobnih rezancev. Ko so kuhani, jim prilij fižolovko.

Makaroni s fižolom. Kuhaj v 3 1/2 l osoljene vode pol litra namočenega fižola. Napravi prežganje iz dveh žlic masti in moke, ga razredči z zajemalko mrzle vode in prideni fižolu; dalje prideni še en četrt ke kuhanih in odcenjenih makaronov ter lavorjev list. Ko vse skupaj še nekaj minut vre, prilij kisa po okusu in postavi jed samo ali s pečenim krompirjem na mizo.

Pečen ječmenček. Razgrej v posodi žlico masti, stresi v njo nekaj koščkov čebule in 1/4 l okroglega, debelega ječmenčka; mešaj da se nekoliko popraži, prilij počasi 1/4 l tople vode, prideni 10 dkg prekajenega mesa ali klobaso, osoli in kuhaj počasi dve uri. Kuhanemu ječmenčku prideni šcep popra in dve žlici nastrganega bohiniškega sira. Namazi posodo močno z mastjo ali maslom, stresi vanjo ječmen, pomajži po ječmenu dve žlici kisle smetane zmešane s enim rumenjakom in postavi v peč, da se nekoliko zarumeni. Pečeni ječmenček postavi kot samostojno jed na mizo.

Goveje meso dušeno v mleku. Operi pol kg govejega mesa, ga položi v kožo, vlij nanj 1/4 l nezavretega mleka, pokrij kožo in jo postavi za nekaj ur na hladno. Nato postavi posodo na ognjišče ter postavi, da se meso pol ure duši. Nato mu prideni nekaj koscev čebule in majhno žlico masti ter vse skupaj duši, da se zmešča in voda nekoliko posuši. Nato vzami meso na krožnik, v kožo pa deni žlico moke, in ko se zarumeni, prilij četrt litra juhe ali tople vode. Položi meso nazaj v kožo, in ko vse četrt ure vre, je gotovo. Na primerne kose zrezano meso zloži na krožnik, precedi na meso omako in ga obloži z makaroni.

Pečeni goveji jezik. Jezik primi za koničasti konec in ga dobro potolči ob desko. Dato ga s krtačo dobro zdrgni in umij. Daj ga v lonec in ga toliko zalij z vodo, da lahko vre. Ko zavre, mu prideni droben koren, korenino peteršilja, nekaj zrn celoga popra, nekaj koscev čebule, strok česna in zrno lovorja. Osoli ga, pokrij in kuhaj do mehkega. Kuhani jezik olup, položi v kožo, mu prideni košček čebule in ga polij z žlico vroče ma-

Mariborska kulturna kronika

Ponovno opozarjamo na koncert, ki ga priredijo slovenski grafiki v soboto zvečer v veliki kazinski dvorani. Nastopili bodo: pevka »Grafika« iz Maribora in Ljubljane ter orkester »Grafike« iz Ljubljane. Na sporedu so skladbe Deva, Försterja, Sonca, Hochreiterja, Vodopivca, Dolinarja, Slaviniška, Prelovca, Horvata, Odaka in Vrabca, ter štiri orkestralne skladbe (Beethoven, Smetana, Jessel in Dvořak). Prepričani smo, da bo dvorana polna.

Koncert, ki ga je priredila Zveza del. pevskih umetniških in glasbenih društev v Mariboru je bil kljub temu, da je bil le slabo obiskan dostojna počastitev 20-letnice Cankarjeve smrti. Po uvodnih skladbah (Bethoven, Wagner in Skrjbec) ki jih je izvajalo Glasbeno društvo žel. del. in uslužb. pod dirigentstvom g. Maksa Schönherrja, je spregovoril g. J. Petejan.

Po govoru so nastopila delavska pevka društva: »Frohsinn«, »Krijato kolo«, »Grafika«, Tekstilni delavci in namočenci. »Enakost«, pekovski pomočniki in združeni zbor pod vodstvom g. Živka. Občinstvo je vse pevce nagradilo s plaskanjem.

»Jugoslovani v svetovni vojni« je bil naslov predavanja, ki ga je imel v petek v Ljudski univerzi div. gen. v p. Vladimir Belič. G. general je, črpajoč iz svojega strokovnega znanja, označil vzroke in

potek svetovne vojne, srbsko Golgoto v Albaniji ter gibanje prostovoljcev. Med občinstvom smo videli mnogo častnikov.

Kulturni drobiž

Josip Davidovič-Južni, ustanovitelj in vodja gledališke družine »Sinja ptica« je v starosti 55 let umrl v Pragi. S »Sinjo ptico«, v kateri so delovali samo ruski emigranti, je prepotoval ves svet in pred leti nastopil tudi v Ljubljani in Mariboru. Z njegovo smrtjo izgubi takozvana »vedra gledališka umetnost«, ki ima svoj izvor v političnem kabaretu, enega svojih vrhov.

Preleli smo: Gozdarski vestnik. Mesečni strokovni list za gozdarstvo, lesno industrijo in lesno trgovino. Zadnja štev. (8.) ima sledečo zanimivo vsebino: Ing. Franjo Ševnik, Motorji na les in oglje; ing. Mirko Sušteršič, Napake navadnega merjenja hlodov; ing. Viktor Novak, Kako je pogostovala šolska mladina spomladi leta 1938.; Dopisna gozdarska posvetovalnica; Statistika; Zakoniti predpisi in okrožnice; Dopisi; Književnost; Gradivo za slovenski gozdarski slovar; Lesna trgovina. List izpolnjuje pod zgljednim uredništvom ing. Stanka Sotoška vrzel v naši strokovni literaturi in ga lahko vsem, ki imajo z lesom opraviti najtopleje priporočamo.

sti. Nato postavi v pečico, da se nekoliko zarumeni.

Kako pripraviti divjega zajca. Divji zajec je okusnejši in mehkejši, če visi nekaj dni na hladnem, zravnem prostoru. Zelodac in čreva moras odstraniti takoj po strlelu. Prestajega zajca priveži za zadnji nogi na stol ali ga obes. Prezeži mu kožo od repa po trebuhu do vratu, nato napravi zarezo na notranji strani nog do členka, snami najprej rep, potegni kožo z zadnjih nog, jo vleči do prednjih nog, ki jih tudi snameš, potegni kožo čez glavo in ušesa ter odreži. Nato izloči drobovje od katerega obdržiš samo srce, pljuča in jetra. Vse drugo vrzi proč. Pazij da se žolč, ki se drži jeter, ne razlije. Vse pridržano drobovje zloži v skledo, zalca pa s fakole razreži: odreži glavo z vratom, ohe pleši in stegni. Od hrbita odsekaj rebra in potrobušnico, da ostane hrbet cel. Hrbet, stegna in pleča se porabi za pečenje, ali pa se pripravijo v emalki. Drugo se porabi za obaro.

PRAKTIČNI NASVETI

Roke očistiš raznih madežev. Ako si si umazala roke z oljnatimi barvami, tedaj si jih odrgni z zmeleto gorčico, nakar jih umij z gorko vodo in milom. Tudi bencin ali terpentini raztopi oljate madeže, toda uporabljati ga smeš le, če nimaš na rokah niti najmanjše ranice. Smolo in kolomaz odstraniš

s petrolejem, olje in maščobo z bencinom. Končno čistilno sredstvo pa sta vedno topla voda in milo. Madeže od borovnice, malin, črnega vina odpraviš z rak, ako nekoliko mokre roke držiš nad zvepljenim dimom in jih potem dobro umišeš.

V prostorih, kjer zmrzuje, ne imejmo posod, ki so napolnjene z vodo ali kako drugo čisto tekočino; voda se pretvori v led, ki raznese posode.

Pepel od drv, zlasti bukovih, je izvrstno čistilo za čaše, zrcala, steklenice in drugo. Prav lepo osnaziš s pepelom tudi okvirje štedilnikov. V ta namen stisni polo časopisa v kepo, ki jo toliko pomoli, da bo vlažna; potem jo potakni v pepel, da se je oprime, in drgni z njo po kovinastem okvirju štedilnika. Končno obriši še s čistim časopisnim papirjem.

Ako te pečejo noge v novi obutvi, ovlaži notranjost čevljev s čistim spiritom, ki dela usnje propustno za zrak, s čimer pečenje nog prestane.

Ako lupite čebulo, se ne boste solzili, ako jo držite pod tekočo vodo ali v večji skledi pod vodo.

Polje, šartiljev ter drugih sladic iz shajanege testa ne puščaj v kalupih, da bi se v njih ohladile; kmalu potem, ko jih vzameš iz pečice, jih zvrni na lesene krožnike ali na deske in jih pokrij s prtičem, da nekoliko odneha.

Dopisi »Edinosti«

Dolina Šentlorska

Voljno gibanje je doslej zagibalo le »v-ditelse«. Mnogi »možje« so postali vztrajni politični popotniki. Vsakdo bo rad priznal, da je gibanje zdravo, O, da bi se le pridno gibali, v prid sebi in ljubemu narodu in da bi ta ljubi narod imel še mnogo takšnih »možj«, ki bi se takole »gibali«.

»Mož« biti se pravi danes vztrajati pri spreminjanju obraza in idej in deati tako, kakor zahteva situacija. Čim večkrat bo kdo menjal svoje sv. prepričanje, tem boljši mož bo na izvoljenem mestu. Torej na plan, da boš izbran! Narod dvoilčnike hubi!

Jaz sem idejni pristaš vaše stranke, se je izrazil g. dr. Idealist, in vsi so mu verjeli, ko je prišel iz one v to stranko kandidirat.

Pripriclanje je izgubil neki jugoslovenski ideolog, ko se je pripeljal na pohod v tuje mesto. Padlo mu je iz aktovke naravnost v blato. Mimoidočim se je zdelo čudno, da ga je, namreč prepričanje, sploh jemal na pot.

Zanimivi ljudje. Tri leta je zmerjal in grmel v opoziciji. Ko so ga poslali domov na večne počitnice, so se mu odprle oči in spoznal je revež, da je bilo vse tisto pravilno, kar je zmerjal. In je šel in se ponudil za kandidata tistim, katere je 3 leta zmerjal.

Nove železnice, ceste i. sl. dobiš, ako je hočeš, o ljubi narod! Znanje davkov? Cenen sladkor? Kdor ima kako veliko željo, naj se javi najbližjemu kandidatu. Gotovo mu le-ta lahko še kaj drugega obljubi! Izrazite samo velike želje! Izkoristite priliko!

Obljuba dolg dela. To za nekatere ne velja, kar je ljubi narod gledal, gleda in bo videl tudi v bodočnost.

Silnavka in parkljevka se selita po slovenskih hlevih. Ravno prav. Morebiti bosta komu služili za volilni šlager, ker drugih kritičje bo letos malo. Niti toče ni bilo, da bi lahko hitro nudili narodu zimsko pomoč! Ter seveda s koruzo lovili neznačajne kaline.

Značajni kalini so taki ljudje, kateri se niti za koruzo, niti za golaž in pivo ne prodajo

Ustoličenje na indijanski način

Kot pripoveduje pisatelj B. Traven v svoji knjigi »Vlada« uživajo nekatera indijanska plemena precejšnje samouprave, v katerih so si obdržali svoje stare običaje. Tako poroča o plemenu Pebvil, kako ustoličujejo novega plemenskega glavarja. To pleme se deli na štiri rodove, katerim vlada skupni plemenski glavar. Tega glavarja pa volijo vsako leto na novo. Nikdo ne sme biti v drugič voljen. Enakopravnost rodov je zajamčena s tem, da se voli plemenski glavar vsako leto iz drugega roda. Glavarja ne volijo skupno vsi rodovi, temveč ga izbere vsako leto oni rod izmed sebe, ki je prišel tisto leto na vrsto. Tako izbranega glavarja nato tisti rod pripelje na glasovanje vsega plemena, kateremu ga predstavi in se nato vrši slovesna predaja oblasti nad plemenom za prihodnje leto od starega

na novega glavarja. To slovesnost Traven popisuje tako-le:

»Rano zjutraj pride ob šesti uri ves rod, ki ima v novem letu postaviti glavarja na prostor pred cabildo (uradno poslopje sreskega načelstva) in privede s seboj novo izvoljenega glavarja. Vsem pripadnikom ostalih treh plemen je dovoljeno, da tudi pridejo na slavnost. Nekaj mož steče v cerkev in zazvonijo. Med zvonjenjem zvonov, zažigajo ljudje umetne ognje. Ljudstvo igra, pleše in veselo razgraja. Imenitni možje njegovega rodu predstavijo novo izvoljenega glavarja pred portalom cabilda doseadanemu glavarju plemena in njegovim svetovalcem. S tem predstavljanjem je preizkušnja izvolitvenih dokazil končana. Odstopajoči glavar ima nato govor v indijanskem jeziku, ki je zavil v pesniško obliko in ki mora biti brzkone že zelo

star. Novi glavar odgovarja nato skromno in vljudno. Tudi on govori v indijanskem jeziku in se poslužuje starih verzov, ki so bili za ta obred narejeni gotovo že pred tisoč leti ali še več.

Ko po mnogih ceremonijah končno predajo novemu glavarju uradno palico, prineso stol. Ta stol je nizek in narejen iz lubnatega lesa in je, kakor da bi bil plekten. Sedež pa je izdolben v velikosti sedala. Med smehom, veselimi šalami in grobimi dovtipi mož, ki prisostvujejo v gručah ceremoniji, petegne sedaj novi glavar svoje bele bombaževinaste hlače na pol navzdol in sede z golo zadnjo platjo v odprtini stola. V desni roki drži uradno ebenovinasto palico s srebrno glavico in sedi veličastno na stolu, obrnjen z obrazom proti vsemu ljudstvu, ki pred njim stoji.

Tedaj pa pristopijo trije možje, ki so bili poslani na to slavnost od tistega rodu, ki bo imel v prihodnjem letu pravico voliti glavarja. Ti možje prinesejo glinast lonec, ki je preluknjan z mnogoštevilnimi odduški. Lonec je napolnjen z žarečim og-

ljem. Z govorom v stihih v indijanskem jeziku razloži eden izmed teh treh mož, kaj je namen opravila, ki ga sedaj začinja. Ko neha govoriti, postavi lonec z žarečim ogljem pod novega glavarja. V govoru je mož razložil, da naj ta ogenj glavarja opominja na to, da ne sedi na tem stolu, da se o d p o č i j e, ampak zato, da dela za ljudstvo. Ostane naj živahen, čeprav sedi na uradnem stolu; dalje naj ne pozabi, da mu je podstavil ogenj tisti rod, ki bo prihodnje leto volil glavarja, in sicer zato, da ga že danes opozarja, da ne postane prilepljen na svojo službo in da z »jo preneha, ko preteče njegova doba, da se prepreči vladanje in diktatura, ki je ljudskemu napredku škodljiva. Če bi se pa le hotel za stalno pileptiti, potem mu bodo podstavili ogenj, ki bo dovolj velik in zadosti trajen, tako da ne bo ne od njega ne od stola kaj ostalo.

Čim so podstavili lonec z žarečim ogljem, začne pripovedovati ljudem pregovore v verzih odposlanec iz onega rodu, katerega izvoljenec sedaj odstopa, nato mož iz rodu, ki bo volil prihodnje leto

političnemu neprijatelju ali nasprotniku ter vztrajajo v »lastnih vrstah« tudi ob splošnem stradežu. Ako se prodajajo »voditelji«, to ni prodajanje temveč — politika. Kaiti ne gre za koruzo ali močnik ali vsakdanji kruh, tem več za — kandidaturu. To pa so vendar višji interesi — dnevnice.

Delina Šentflorjanska je sirota, polna skrbi in potreb. Zato je dobro, da bodo skrbi in potrebe vzeli nase idealno krepki in idealno stasiti in močni, idealov polni možaki. Če bo vsakemu naložili poln koš, bo čez 3 ali 4 leta naš položaj skoraj tak, kot je bil pred 3 ali 4 leti! Narod naš dokazuje hrani! Zato je res umestno, da »idealiste« narod podpre!

Dnevnice. Ko je pred 3 leti postavil listo g. Boško, se mu je ponujalo za kandidata baje 800.000 mož. To bi bil vesel parlament, ko bi bil skoraj ves narod zastopan. Vprašanje je le, kdo in odkod bi plačeval dnevnice.

—din—

Ljubljana

Zborovanje učiteljev JUU. V soboto dne 29. oktobra t. l. bo imelo sresko društvo Ljubljana okolica vzhodni del svoje prvo zborovanje v magistratni dvorani v Ljubljani. Poleg običajnih dnevnih teočk je na sporedu zdravstveno predavanje dr. Franta Miša in poročila o skupščinah. Ta dan bo tudi zborovalo sresko društvo Ljubljana mesto, ki bo imelo svoj občni zbor ob pol deveti uri v telovadnici II. deške osnovne šole na Cojzovi cesti. Poleg običajnih dnevnih teočk so na sporedu tudi poročila in predavanje o izgovorjavi besed. V ponedeljek dne 31. oktobra pa bo zborovalo sresko društvo Ljubljana zahodni del. Zborovanje bo ob deveti uri v magistratni dvorani v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom. 1. Poročilo o banovinski skupščini. (Poročat učitelja gg. Tavčar in Vrhovec). 2. Poročilo o glavni skupščini. (Poroča g. Zupančič Nataša). 3. Tajniško poročilo. 4. Blagajniško poročilo z obračunom za poslovno leto 1938/39. 5. Stučainost.

Rakičan

Kmetijska šola v Rakičanu — otvorena. Da je tudi kmečki mladini in kmetovalcem sploh potrebna strokovno-izobraževalna šola, izpričuje vsakdanje življenje pri nas in drugod. Treba je namreč poudariti, da se mora tudi poljedelska kultura (kmetijska sploh) razvijati in napredovati vzporedno z ostalimi, in to posebno v državah pretežno agrarnega značaja; temu cilju služijo kmetijske šole, ki v nemali meri dvigajo kulturno raven kmečkih ljudi in vzgajajo kmečko mladino. — V naši državi, žal, takih šol ni mnogo. (Na podlagi številčne primerjave naših kmet. šol s podobnimi šolami na Čehoslovaškem in dr. bi lahko spoznali našo zaostalost v tem pogledu). Zato je ustanovitev slehne take šole razveseljiv pojav predvsem še v pokrajini, kjer se peča okrog 85 odstotkov ljudi s poljedelstvom (kmetijstvom sploh) in kjer je treba, z ozirom na gostoto naseljenosti ljudi, izrabiti slehni košček rodne zemlje, pa je kljub temu kruha še tak malo, da morajo nešteti ponj v ušino. Mislim na Prekmurje.

Dne 23. t. m. je bila zato v eni izmed prek murških vasi, v Rakičanu, velika slavnost. V navzočnosti ljudstva in zastopnikov uradov ter korporacij se je izvršila blagoslovitev in otvoritev tamošnje nove banovinske kmetijske šole. Blagoslovitev je izvršil prezv. škof dr. Tomažič, slovesnosti pa je prisostvoval tudi g. ban.

S to kmetijsko ustanovo v Rakičanu je dobilo ne samo Prekmurje, temveč tudi ostali obrobni predel Slovenije eno izmed redkih, v tem času posebno važnih kulturnih in strokovnih postojank, ki bo služila kmetu, kate rerega napredk in blagostanje mora biti žela vseh dobrih in poštenih državljanov.

Rogaška Slatina

Spevoigro »Kovačev študent« bo ponovila »Sloga« na splošno željo občinstva v nedeljo, dne 6. novembra t. l. ob 15. uri v gornji dvorani Zdraviliškega doma. Kdor igra še ni videl, naj ne zamudi prilike, da jo vidi! Po spevoigri bo še zapel nekoliko lepih, sodobnih pesmi Slogin kvintet.

Zatemnitev kraja v noči od 24. na 25. oktobra je bila tako temeljita, kakor da smo zares sredi vojne in zračnih napadov. Ljudje so vajo resno vzeli. Sicer v podeželju

Takole so zavarovali Angleži Bethlehem pred arabskimi vstahi. Obzidja in motorizirani oddelki čuvajo angleško posest in mir v Palestini, v Evropi pa dogovori z Italijo in Nemčijo, ki odkrito simpatizirata z uporniki.

marsikje tudi drugače ne prižigajo luči, ker petroleja ni, a ljudje — kakor se pač govori — niti za sol nimajo.

Gradnja Sokolskega doma. Na stavbišču je živahno. Gradbeni odsek ima polne roke dela. Zazidanih je že nad 100.000 din. Največ skrbi ima seveda društveni blaginik br. Perger Ivan, ki je duša vsega dela, s črpanjem sredstev. Ako je prejel kdo položnico za prispevek, se prosi, da nakaže društvu kako malo podporo.

Volilno razpoloženje se pri nas še nič ne opaja. Po Rog. Slatini se sprehaša še nekoliko gostov, drugače se vse pripravlja na zimo. Ljudje se oskrbujejo s kurivom, ki je letos zelo drago.

Zidani most

Inšpekcija šole. Pretekli terek je inšpiciral ljudsko šolo v Loki pri Zidanem mostu zastopnik kr. banske uprave šol. nadzornik g. Bobič.

Solska vest. Na ljudski šoli na Zidanem mostu sta zboleli dve učiteljski moči, tako da se vrši sedaj pouk po skrajšanem postopku.

Odlikovanje. Za vestno vršenje službe in za usluge kraljevskemu domu sta bila odlikovana komandir tukajšnje orožniške postaje g. Pangarsič Jože in podnarednik g. Mičič Albin. Cestitamo!

Odpovedan sejem. Pretekli ponedeljek bi se imel vršiti v Loki običajni občinski sejem, ki pa je bil odpovedan zaradi parkljevke in slinavke ki postojata v našem srezu.

Radeče

Gasilska četa Vrhovo je razpuščena. Kakor doznavamo je gasilska četa na Vrhovem razpuščena z odlokom sreskega načelstva v Krškem ker, ni bila poslušna napram svojemu župnemu starešini. Kakor doznavamo, se je uprava proti odloku pritožila na kr. bansko upravo v Ljubljani. Pričakovati je, da se bo gasilska četa na novo imenovala, ker nikakor ne gre, da bi ostala vas Vrhovo brez gasilcev zlasti v primeru požara.

Cvetlični dan v Radečah v korist PJS. Poverjenišvo PJS na tukajšnji ljudski šoli bo organiziralo v nedeljo dne 30. t. m. po svojih članih cvetlični dan. Obrabamo se na vsa dobra srca, da po možnosti vsak po svojih močeh podpro prizadevanje poverjenišva PJS s tem, da da protovoljno po 1 din ali več za dobljeno cvetlico. Ze pred časom smo povedali naši javnosti, da namerava napraviti poverjenišvo PJS prihodnje leto izet na Jadransko morje, katerega se bodo udeležili naši podmladkarji. V skrbi ima poverjenišvo tudi bolehuo deco, ki nujno potrebuje morskega zraka, saj je znano, da je pri nas gošavost zelo razširjena bolezen, pi pa se najboljše zdravi v morskem zraku. Radečani! Prihodno nedeljo je praznik našega morja. Ne odrecite svoje skromne podpore in pridno segajte po cvetlicah. **Poverj. PJS.**

Prilodnja sportna nedelja. »SK Radeče« si je v nedeljo priborilo v nogometni prvenstveni tekmi s KSK na sportnem ingrišču v

Krškem naslov »Prvaka v Posavju«. Zato je za naslednjo nedeljo povabilo »SK Jugoslavija« iz Celja.

Javna prežnja industrialcu g. Ravnikarju na Njivicahpri Radečah. Odjemalci električnega toka se z dneva v dan pritožujejo, da jim električna razsvetljava sveti časih zelo slabo. Luč poiema, včasih ne sveti po celih 20 minut, ali pa sveti in takoj ugasne, kar se izmenoma ponavlja, ali sveti tako slabo, da ni mogoče čitati, kar se zlasti opaža pri radijskih naročnikih. Neštetokrat se zgodi, da radio sredi najvažnejših poročil utihne, ali prokine za krajšo dobo svoja poročila in zopet nadaljuje, ali pa je spričo pomanjkanja električnega toka tako slabo oddaja, da je ni mogoče razumeti. Vsak odjemalec električnega toka mora nujno imeti zaradi opisanih nedostatkov še petroleško ali svečo.

Vsi prizadeti se obračamo na industrijaica g. Ravnikarja na Njivicah s prošnjo, da bi poskrbel za odpravo teh nepriklj pri svoji elektriki, za kar mu bomo vsi hvaležni.

Krško

Občinski sejem. Pretekli ponedeljek se je vršil pri nas običajni občinski sejem, ki je bil razmeroma dobro obiskan. Izredno veliko je bilo kramarjev, ki so pripeljali svoje prodajno blago na tovornih avtomobilih ter ga razstavili po stojnicah vzdolž ceste od šole pa do mosta. Dobro obiskan je bil zlasti živalski in svinjski sejem. Prignane je bilo veliko goveje živine iz bližnjih in daljnih krajev. Cena je bila običajna. Lepi voli so bili od 4.— do 5.— in 5,50 din za kg žive teže, krave in teleta pa večinoma kar počez. Jesenski prašički stari do 7 tednov so stali 100.— do 110.— din. Na sejmu je bilo opaziti tudi zelo veliko kupcev mešetarjev. Razstavne blaga je bilo zelo veliko. Kupčije so bile srednje dobre. Na svoj račun so prišli tudi gostilničarji, ki so točili zlasti veliko vina ter prodali tudi precej pripravljene jedache.

Občinska hranilnica ima novo upravo. Nedavno je gerentski svet občinske hranilnice končal svoje delo. Sestavila se je nova uprava, ki jo tvorijo člani iz Krškega in Leskoveca, ki bo kmalu prevzela svoje funkcijske posle. Gerentskemu svetu, ki se je izkazal na področju svojega strokovnega dela, zlasti pa g. gerentu, gre za njihov trud javno priznanje in pohvala.

Jugoslovanska češkoslovaška liga. Pri nas bi se imela ustanoviti JC liga, za katero se je prijavilo že precejšnje število članov iz mesta, kakor okolice. Odložitve ustanovitve JC lige je zgolj začasna.

Hrastnik

Občni zbor Sokola. Te dni je bil v Sokolskem domu občni zbor Sokolskega društva. Izvoljena je bila sledeča nova uprava: starosta br. Farčnik, podstarosta br. Ferdo Roš, tajnik br. Zorčič, matrikar Plazar, blaginjik Šikovec, II. blaginjak br. Jože Benetek, prvovetar br. inž. Verbič, gospodar učitelj Volk, inž. Freyer, načelnik Vasič, načelnica Gusta Šaubergerjeva ter nadzorni odbor in razsodišče. Pri slučajnostih so sprejeli več dobrih predlogov za novo poslovno eto, nakar je starosta br. Farčnik zaključil lepo uspeli občni zbor Sokola v Hrastniku.

Sevnica

Zopet je iztiril vlak. Ni še potekel teden dni, ko je iztirala tovorna lokomotiva v Sevnici, zaradi česar so imeli vsi vlaki, tako tudi brzec in ekspres, več urno zamudo. Preteklo sredo pa je zopet iztiril vlak, pravzaprav vagon, ki je bil le ne eni strani naložen z gramozom. K sreči je bilo iztirjenje na stranskem tiru, sicer bi imeli vlaki zopet večje zamude. — V kratkem času je bilo to že tretje iztirjenje. Baš zato gradi železniška uprava poleg Schulvereinske soje nov tir, ki bo ublažil oster ovinek, za katerega domnevajo, da je za težke Borsig-lokomotive neprimeren.

Na kolodvoru primanjkuje električne luči. Na naši postaji imamo še vedno petrolejke, tako v pisarnah kakor zunaj na kolodvoru, kar gotovo ne napravlja najboljšeg vtisa. Trg Sevnica je že davno elektrificiran, samo postaja še čaka. Gotovo se bo elektrificirala še pred otvoritvijo železniške proge St. Janž — Sevnica, ki bo kakor doznavamo na praznik državnega in narodnega Zedinjenja t. j. 1. decembra.

Kako je s kulukom našega delavstva. Kakor znano je zaposlenih pri nas precejšnje število delavstva, ki hiti z gradbenimi deli železnice St. Janž—Sevnica. Ti delavci so srednje dobro plačani. Njih plače pa seve zasojajajo za plačami delavcev, ki so zaposleni pri Jugotaniu. Železniški delavci bi morali sedaj nenadoma plačati kuluk in sicer ga jim odtegujejo od mezd, zahteva pa ga tudi občina. Pripomniti je, da plačujejo delavci Jugotantina samo enkratni kuluk.

Savinjska dolina

Zatemnitev. Za v ponedeljek 24. oktobra zvečer je bilo povsod napovedana zatemnitev. Te napovedi so se povsod strogo držali in so nekateri že pred določeno uro ugasnili luči. — Na deželi je sedaj v jesenskem času to zelo težko izvedljivo, ljudje so do noči na njivi, zvečer pa imajo doma različna dela, tako obrezovanje repe, pesa, korenja, kar ne morejo drugače napraviti kot zunaj. Radi zatemnitve pa so morali spraviti vse v zaprte prostore, kjer so ahko nemoteno delati.

Braslovče

Naše pokopališče že od nekdanj slovi po vsej dolini kot eno najlepših. Toda ne samo pred praznikom Vseh svetih, ko na vsakem pokopališču nekoliko popravilo in uredijo grobove; skozi vse leto je tu tako epo vse urejeno in v polnem cvetju, kot v kakšnem parku. Iz raznih strani si prihajajo ogledovati to res lepo pokopališče. Najlepše pa je seveda o Vseh svetih, ko poleg lenih rož zagorijo tisoče lučk v spomin pokojnih.

Prekopa

Tombola. Tukaj se je vršila v nedeljo 23. t. m. gasilska tombola. Ker ni bila dovoljena veselica s plesom, se je pač vršila kar brez godbe in plesa. Prireditelj je bila določena za 2. uro popoldne. Vendar se je že radi zadnje razprodaje tombolskih kart tako zavleklo, da se je pričela tombola šele ob pol 5. uri, kar je ljudi spravilo v zelo slabo voljo. Godrnjali so posebno taki, ki so prišli od daleč n so morali vse popoldne čakati in se potem ponoči vracati domov. Tisti, ki so zadelj glavne dobitke, so se že potolažili.

z življenja viničarjev na Kobanskem

Še pred vojno se je viničarsko vprašanje razločevalo po večjih krajevnih ozeimih: v noveši dobi je že vsak kraj oziroma vsaka vas drugače usmerjena.

Pa da se za danes omejimo samo na Kobansko ali še bolj omejeno, na vinorodne kraje med Sv. Križem in dolino Pesnice. Kar imajo vsi viničarji skupnega, to je odpovedni rok in premestitve. Dozdaj je bilo ravno v teh krajih najmanj sprememb. Letos je to postalo — narobe. Če bodo vse v avgustu podane odgovodi obveljale, bo ob Vseh svetih pa do Sv. Martina nad tri četrtine viničarjev spremenilo ozir. izmenljalo svoje gospodarje — ne všteti onih, ki so že pred zakonitim rokom odšli — preko meje. Novi mejaš je postal maguet tudi za naše viničarje, in to čeprav njih večina ni prišla na račun svojih pričakovanj in so si svoj položaj le še poslabšali. Ker od tam zavrnjenih stari gospodarji niso hoteli več sprejemati nazaj. Vendar so ti poskusi z izboljšanjem zaslužka tam preko meje zelo občutno vplivali na preostale, ki so še ostali na svojih starih mestih. S končno bilanco moramo še dober teden počakati. In tedaj bo prička, kaj več spregovoriti tudi o gmotnem razmerju med viničarji in gospodarji tega ozemlja, kakor tudi o moralnem in rodbinskem življenju teh socialnih slojev kot posebnost vinorodnih krajev bivše Spod. Stajerske. — Za življenje teh ljudskih plasti ob naši državni meji se za Maribor — in sicer jugoslovanski narodni Maribor doslej vse premalo brigal, zasti z ozirom na naraščaj, ki prihaja iz teh rodbin in ki utegne postati usoden za našo bodočnost. Tu imamo namreč naravnost vnebovpijoče slučaje skrajne zanemarjene mladine — do 12 let staro deco, ki še ni videla šole od znotraj — deco, še v snegu boso in napol nago v ušvih cunjah — deco, sestradano in gladno — že ta nedolžna naša parija zasluži, da se k temu vprašanju še povrnemo.

glavarja in končno mož iz plemena novo izvoljenega glavarja. Dokler deklamacije pregovorov niso končane, se ne sme novi glavar dvigniti s sedeža. Od njegove priljubljenosti ali nepriljubljenosti kot rojaka je odvisno, ali možje, ki govorijo te pregovore, počasi in prevdarno izpovejjo, ali z naglico, ki je komaj še dopustna, da ne izdajo čisto jasno svojega namena.

Glavar pa ne sme, karkoli bi pač čutil, izdati niti z obrazom niti z gibom, kako blizu mu je vročina. Prav nasprotno. Ko so vsi pregovori izpeti, ne sme skočiti takoj pokoncu, kot da bi bil vesel, da je »segrevanje« pri kraju, ampak mora posediti še nekaj časa, da s tem pokaže, da ne misli pobegniti od bolečin, ki mu jih utegne njegova služba pripraviti. Pogosto se začne sedaj še celo sam šaliti. S svojimi šalami skuša obrniti smešnost na druge. Tako reče n. pr. komu od okoli stoječih: »Slabič, saj nimaš nobenih pljuč, kako pa boš svoji ženi pripravil dobro juho, če si preslaboten, da bi ogenj pod menoj razpihal, da bi mi koncem koncev

vendarle postalo toplo. Hej, ti Elizeo, pridi no sem, in odstrgaj led, ki se je prirastel na moje nago.«

Oglje je tudi že precej razžarjeno. Počasni se dvigne glavar, toda led, o katerem je govoril, ni tako nedolžen. Koža se je namehurila in na večih mestih se vidi sijajno ožgana skorja, katero lahko že kar od daleč zavohaš. Eden izmed prijateljev se mu približa, mu otre zadnjo plat z oljem in položi nanjo obvezo iz mehko stisnjenih listov, med tem ko mu drugi nudi velike kozarce lequila.

Več tednov ne pozabi novi glavar, kaj je imel pod svojim sedežem. To mu znatno pomaga v prvih mesecih službene dobe, da opravlja svoj posel tako, kakor je narod pričakoval od njega pri izvolitvi. Skoro vedno pa ostane dovolj brazgotin na onem izpostavljenem delu telesa, ne samo, da lahko v najvišji starosti dokaže, da je imel enkrat čast biti glavar svojega naroda, ampak tudi, da ne misli na to, da bi proti običajem svojega ljudstva dal se drugič izvoliti za to službo.«

Nič ne prihranite,

ako kupite po navidezno nizki ceni, **prihranite samo**, ako kupujete dobro blago,

kajti
ako kupite za din **150⁰⁰** in nosite **150** dni,
je dražje, kakor

ako kupite za din **180⁰⁰** in nosite **360** dni,

Z A T O S A M O

KARO čevlje

**ELITNA
KONFEKCIJA**

MASTEK MARIBOR

Za dame in gospode
prinaša vedno najnovejše

Kupujte

pri tvrdkah ki
oglašujejo v „EDINOSTI“!

Vse dame

rade kupujejo
**svilo za obleke,
perilo i. t. d.**

pri
I. TRPIN-U

Maribor, Vetrinjska ulica 15

AUGUST GAILIT:

10

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

»Glej! Ne bi rada, da bi odhajal od mene s posmehom v srcu in da bi se balhal pred ljudmi z današnjo nočjo. Bolje je, če se me boš spominjal s častjo in boš blagoslovljal to noč, ki je prinesla dvema človekoma srečo in veselje. Ohrani jo skrito v svojem srcu, da se ne bom kesaala svojega dejanja in mi ne bo treba osramočeno povešati pogleda, če te kdaj v bodoče srečam. — Zdaj pa pojdi in sporoči hlapcu moj ukaz!«

Tako so polagoma rasli vedno novi domovi, in gozdovi, spadajoči k posestvu, so neprestano odmevali od udarcev sekir. Gradili so Jüri Tapsipää in Tõnis Tikuta, Jaan Lirgupalu in Meos Martin. Vedno znova se je vozila gospodična s kakim možem v mesto ter pisala dogovore in pogodbe o zemljiščih.

Kadri Parvi je rodila otroke, upravljala posestvo in bila s svojim življenjem zadovoljna.

Ko je otrok dosegel tisto starost, da bi lahko postal pastirček, ga je peljala k vodnjaku, mu skrbno umila usta, roke in noge, ga čedno oblekla in stopila z njim na grič, odkoder je bilo mogoče pregledati okolico. Tu je dala otroku v roke pismo, deset zlatih rubljev, majhno culico, ki je bilo v njej nekaj srajčk in rekla:

»Ali vidiš, deček, ono belo hišo na holmu? Da, tisto z belo streho, rdečim dimnikom in štorkljinim gnezdom na hrastu tam zraven. — Tam biva tvoj ljubi oče. Zdaj pojdeš k njemu in ne prideš več nazaj. Pozdravi ga v mojem imenu in mu daj to pisemce in deset zlatih rubljev. Med potjo dobro pazi na ono hišo, da ne zgrešiš smeri in ne zaideš kam drugam.«

Če je otrok začel jokati in se obotavljati, ni poznala Kadrina jezna nobene meje.

»O ti nevaležni volčjak!« je vpila in vihtela šibo. »Ti nekoristni cepec, ti nočeš k svobodnemu očetu? Kaj pa naj počnem s teboj? Saj vendar sam vidiš, da so pri meni vsi koti in ogli polni takega drobiža. Tako vendar ne more ostati! Dojila

sem te in spravila na noge, vzgojila sem te v velikega dečka — zdaj ne bo tvoj oče imel nobenih sitnosti več s teboj! Lahko mu boš pomagal in koristil. — Ala, kar odpravi se!«

Tako so hodili otroci Kadri Parvi s hriba vsak v svojo smer. Bili so žalostni, jokali so in se neprestano ozirali. Hodili so k nepoznanim očetom in mačeham z majhno culico v eni, s pisemcem in desetimi zlatimi rublji v drugi roki. Kadri Parvi pa je ostajala na griču s pleteno šibo v rokah in čakala, dokler ni njen malček prispel na določeni kraj. Šele potem je vrgla šibo proč in šla pomirjenega srca domov.

Vsako leto se je rodil nov revček in vsako leto so se ožile meje njenega posestva. Nastajale so zmerom nove zgradbe, ki so v gostem krogu obdajale posestvo in se sleherni leto pomikale bliže k središču. Toda Kadri Parvi ni stokala in tožila. Polagala je roke možem na pleča in rekala:

»Kako se prav za prav ti imenuješ? Ali ni tvoje ime Aadu Ambijarv? Tako, tako, da, zdaj pa, moj ljubi Aadu Ambijarv, reci mojemu hlapcu naj zapreže konja, kajti peljati se hočem s teboj v mesto!«

Glas o Kadri Parvi se je razširil že daleč. Pripovedovali so o njej čudaške zgodbe. Ne ravno s posmehom, pač pa z rahlo žalostjo. Majali so z glavami, kakor da sočuvstvujejo z njo.

Nekoč je prišel h Kadri na razgovor župnik.

Z nezaslišanim srdom je prišel postavnj gospod v talarju pred poslopje. Na prsili mu je visel težak srebrn križ. Od svečanosti in resnobe je žarel kakor božične luči.

»Kadri Parvi!« je rekel mračno. »Prišel sem, da se pogovorim s teboj o neki resni stvari.«

Kadri je zardela, sramežljivo povsila oči in šepetala:

»Ali je tista stvar res tako huda?«

Povabila je duhovnega v sobo. Šla je

in se opasala s svežim predpasnikom, se umila, počesala in po dolgem, dolgem času se je zopet napudrala. Potem se je zopet pojavila pred pastirjem. Bila je ponižna in sramežljiva. Pred svojim dušnim pastirjem je sedela tiho in z rokami v naročju. Ni se usojala spregovoriti besede.

»Kadri Parvi,« je rekel župnik svečano in njegov glas je drhtel od jeze in vznemirjenosti. »Moj cerkovnik je krstil že sedem tvojih potomcev, moje krstne knjige so polne imen tvojih nezakonskih otrok. Zdaj bi rad vedel, če misliš še dolgo pohujševati mojo pohlevno občino. O tvoji pokvarjenosti lajajo že psi na cesti in krakajo vrani po poljih. Prišla si na posestvo s svečano obljubo, da boš žive-la mirno in krščansko. Prelomila si pri-sego, sram me je tebe!«

Kadri Parvi je potočila nekaj solz, dvignila svoje velike, nedolžne oči k župniku in šepetala:

»Kaj morem jaz za to? Vse je v božjih rokah!«

»Kaj?« je kričal pastor. »Ti se torej ne kesaš? Poglej bele hiše in stavbe krog in krog sebe — ali te ne gledajo posmehljivo in se ti rogajo?«

Pastor je korakal po sobi sem in tja in razsajal, Kodrin nedolžni pogled pa ga je spremljal, dokler ni duhovni postal milejši in prijaznejši, sedel poleg nje, vzela njene tople roke v svoje in vprašal:

»Kaj ne, da mi obljubljaš, da se boš poboljšala, Kadri?«

»Seveda, gotovo!« odgovarja Kadri Parvi in ponižno skloni glavo v župnikovo naročje.

Ko sta stopila čez čas iz hiše, se je župnik vihravo poslovil in ukazal kočijažu, naj gre sam domov. On hoče peš do župnišča.

Ko je prišel na cesto, je začel teči. Šele tedaj je opazil težki, zvenketajoči križ na svojih prsni. Prestrašil se je, ko da ga je pičil gad, strgal križ z vratu in ga vtaknil v žep.

»Moj bog, moj bog!« je stokal, sedel na robu ceste na tla in zagrebel obraz v dlani.

Kadri Parvi pa je nadaljevala svoje prejšnje življenje. Čez nekaj let so ostala od posestva le še poslopja s sadovnjaki, mlin in gostilna. Imela ni več ne polj ne gozdov, ne močvirij ne trat, ne pašnikov

in zagrad, ne gajev in senožeti. Zadnji nasilniki so se pomaknili že do Kadrinega doma. Ničesar ni imela več, da bi razdala. Ukazala je prenesti svojo vegasto posteljo v krčmo, in postala je sama točajka. A tudi tu ni ostala dolgo.

Lepega dne je prišel v točilnico mlad mož. Imel je rjave, kodraste lase, sinje oči, kadar pa se je smejal, so se njegovi beli zobje čudovito bleščali. Kadri Parvi se je od presenečenja sesedla na stol. Z velikimi očmi je strmela v tujca.

»Žganja!« je zaklical tujci. Kadri je vedno znova prinašala žganja in prigrizka, kave in likerjev. Z otroško lahkotnostjo se je ljubko gibala med mizami in po kuhinji, ne da bi odvrnila svoje velike oči od mladca.

Nosila je en dan, nosila dva, prinašala je tudi tretji dan, potem pa je velela prenesti svojo krevljaso postelj v mlin. Položila je roko na mladčeva pleča in vprašala:

»Kako ti je prav za prav ime?«

»Martin Vaigla,« odgovori tujec.

»Martin Vaigla?« vpraša Kadri začudeno. »Takega imena doslej še nisem slišala. Prihajaš pač od daleč?«

»Slišal sem o tebi,« se je smehljaj deč-ko.

»Slišal si o meni? To so bile gotovo slabe vestil.«

»Dobre niso bile,« je rekel mladi mož prostodušno. »Slišal sem praviti o neki prisomjeni teti, ki je razdala svoje zadnje imetje in posest mladim možem. Ali si morebiti ti tista teta?«

»Da,« je rekla Kadri Parvi, »jaz sem tista teta. Tu se ne da ničesar izpremeniti. Zdaj nimam več mnogo, da bi razdala, toda v krčmi lahko ostaneš. To je dobro in donosno mesto. Če boš reden in marljiv, lahko še obogatiš.«

(Dalje prihodnjič).

2500 Din rabite,

da zaslužite 1000 Din mesečno doma.

Doplate:

»Anos« Maribor

Orožnova 6

Priložite znakno

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREZEMO HITRO. DOBRO IN PO NIZKIH CENAH

TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALSKA ULICA 6

